

Konec lidské evoluce nebo nový počátek?

aneb

ukradená republika a člověk na prahu genetické smrti

PaedDr. Olga Chválová, CSc.

Praha, 6. prosince 2018

Jmenuji se Olga Chvátlová a táhne mi na 62. rok. Mohla bych se tedy zařadit mezi seniory a jako mnozí z nich v poklidu užívat radosti života, dokud ještě mohu. Oslavy 100. výročí obnovení naší státnosti mne však přiměly vystoupit ještě jednou veřejně a jako již v letech 2001 – 2009, kdy se jednalo o tom, jak bude v budoucnosti fungovat Evropská unie jako politické uskupení, do něhož jsme se tehdy chystali vstoupit, říci svůj názor.

Tehdy se mi nelíbilo, že z hlediska národní suverenity jsme měli spadnout hluboko pod úroveň, již jsme disponovali jako součást někdejšího východního bloku. Za situace, kdy platí princip nadřazenosti evropské legislativy nad národní, se demokratické uspořádání na národní úrovni stává formálním. Evropské instituce nebyly založeny demokraticky ani při svém vzniku na počátku studené války. Tehdy však sloužily jinému účelu, než když se původní jen hospodářská společenství měla po roce 1989 změnit v politický útvar, od něhož člověk žijící v demokratické společnosti pochopitelně očekává, že jako nadnárodní společenství rovněž dostojí demokratickému principu vlády lidem pro lid. Zasazovala jsem se proto o to, aby toto společenství nebylo demokratické nejen verbálně, ale i po ústavněprávní stránce. Český parlament je dnes místem, kde se v pravém slova smyslu nerozhoduje, ale přebírá a aplikuje, co bylo rozhodnuto někým jiným a někde jinde bez toho, aby občané věděli předem, co se chystá. Není samozřejmě možné, aby takto velké a vlivné společenství záviselo na okamžitých náladách ne vždy dostatečně informované veřejnosti. Stačilo však omezit evropské kompetence na společné záležitosti tak, aby se nepřekrývaly s kompetencemi národních států, a deficit demokratické legitimacy stávajících institucí vyvážit celoevropskými volbami čelných představitelů tohoto společenství odpovědných přímo občanům. V úvahu přicházelo zejména zřízení funkce evropského prezidenta a řádné volby celoevropské vlády, což by přineslo i kýžené zvýšení efektivity evropského rozhodování. K opatrnosti nabádalo i to, že jsme se měli spojit se zeměmi, s nimiž jsme historicky neměli vždy bezproblémové vztahy, a dále to, že evropské instituce byly od svého vzniku prostředkem tvrdého prosazování národních zájmů politické i ekonomické povahy. Bez opory v jejich demokratickém fungování by se zvláště menší členské státy mohly v budoucnosti dostat do nezáviděníhodného postavení. Neexistovaly rovněž žádné pojistky proti tomu, aby rozsáhlá byrokratická moc nemohla v budoucnosti přerůst v novou totalitu. Návštěva kancléřky Merkelové v Praze dva dny před 100. výročí obnovení české státnosti, doprovázené čistě pro forma francouzským prezidentem Macronem, působila proto jako připomínka ze strany těchto čelných představitelů Evropské unie, že po 1000 letech své existence jsou Češi a Moravané – z pohledu kancléřky Merkelové konečně a na věčné časy - národem bez vlastní budoucnosti. V mé iniciativě vůči Evropské unii nešlo však jen o malování čert na zeď. V sázce byla i soudržnost společenství, s nímž jsme měli spojit svoji budoucnost, a otázka spokojenosti obyvatelstva s daným stavem věci.

Snaha přesvědčit o tom prostřednictvím otevřených dopisů české politiky a posléze i Evropskou komisi a získat je pro demokratizaci společného evropského prostoru mi však nakonec vynesla jen perzekuci. V současném státním uspořádání se provádí tak, že dotyčné osobě se odejme záruka ústavní ochrany jejích lidských práv, takže soudy nejsou ve svém rozhodování vázány ústavou, a tato osoba je zcela vydána na pospas těm, kteří se z popudu státu uvolí jí nějakým způsobem uškodit nebo se obohatit na její úkor. Jelikož toto vše spadá do utajovaných skutečností, není šance, že by tento člověk měl šanci domoci se nápravy. Naoko lidomilný stát nemá samozřejmě zájem, aby něco z toho vyšlo najevo, takže rozhodnutí o odnětí lidských práv je fakticky doživotní. Vše je organizováno tak, aby dotyčná osoba podlehla co nejdříve psychickému tlaku, který je na ni vyvíjen jak z hlediska existenčního zabezpečení, tak bránění v odpovídajícím profesním uplatnění.

XXXXXX

Důvodem tohoto mého druhého veřejného vystoupení je zcela jiná otázka než poprvé, i když s ní úzce souvisí, a není jí primárně ani snaha domoci se tímto způsobem nápravy mého občanskoprávního postavení. Chtěla bych otevřít otázku lidské evoluční perspektivy, neboli dalšího osudu člověka jako bytosti, která vzešla z evoluce života na Zemi a jako živý organismus má před sebou přinejmenším teoretickou možnost postoupit po evolučním žebříčku na další stupeň.

Evropskou unie chápeme obvykle jako záruku naší současné prosperity a z tohoto důvodu je naše příslušnost k ní všeobecně akceptována, i když stále častěji s pocitem, že to není přesně to, v co jsme po skončení studené války doufali. Méně známé je to, že Evropská unie je nositelem více než 2.000 let staré evropské myšlenkové tradice, k níž se dnes šmahem hlásíme také, ačkoli v různých obdobích své historie jsme se s ní jako národ tak úplně neztožňovali, a většina obyvatelstva má jen velmi nedokonalou představu o tom, o co se v ní jedná.

Od svého vzniku na vrcholu řecké antiky je pro ni příznačný přezíravý postoj k obyvatelstvu, udržovaného v duchu Aristotelovy teze o dělení lidského světa na lunární a sublunární sféru po celá staletí zcela záměrně v hmotné bídě a nevědomosti. To, co dnes vnímáme jen jako sociální, již překonaný aspekt evropských dějin, se díky taktice porazit komunismus jeho vlastními zbraněmi - slušnějším zacházením s lidmi, než bylo v Evropě po celá staletí zvykem - sice změnilo, pro dnešní dobu typický konzumentarismus je však jen jiný způsob naplňování aristotelské vize. Sociálního smíru se dosahuje neuvěřitelným plýtváním, na úkor životního prostředí, a za cenu dluhového hospodaření, které konzumní způsob života umožňuje, veškerou zátěž z toho přenáší však na další generace. Účelem tak blahosklonné vstřícnosti vůči obyvatelstvu není jen poučení z historie, ale především snaha odvést jeho pozornost od záměrů, jejichž účelem je vymýtit lidskou přirozenost. Jejím symbolem je tzv. zdravý rozum, v odborné evoluční literatuře považovaný dnes za něco bezmála zvířecího, nedůstojného člověka jako myslící bytosti. Jeho protikladem a vysněným cílem má být čistě racionální bytost, v osobách (terminus technicus) svých čelných představitelů odpojená technikou obratu od biologických základů vlastního organismu, u prostého obyvatelstva pak alespoň v jejich převedení na Homo economicus (terminus technicus), bytost řídicí se výhradně vlastním prospěchem bez ohledu na cokoli. Tedy i skutečnost, že se tím stává dokonale manipulovatelnou. To jsou zhruba i důvody obtížně pochopitelného a zdánlivě iracionálního rozpolcení současné české společnosti. Lidé, kteří se zhlédli v čistém, božsky osvíceném rozumu a jako takoví usilují o vstup do lunární sféry, pociťují téměř živočišný odpor vůči většině přirozeně smýšlející části obyvatelstva. Nesmířitelnost tohoto dvojího pohledu na člověka stojí v pozadí ideových a válečných střetů nejen v evropské historii, ale zcela zřetelně i v současném střetu civilizací celosvětového rozsahu. Jelikož to přirozené se předává z generace na generaci v rámci rodiny a neformálních společenských kontaktů, je zřejmé, proč se moderní společnost snaží narušit tyto tradiční vazby uvnitř vlastní společnosti a proč vede války proti zemím a regionům, které se od těchto hodnot neodklonily a čerpají z nich svoji sílu.

Cíl vymýtit lidskou přirozenost vyjadřují současné humanitní vědy poněkud zaobaleněji formulací „přirozeně vzniklé v člověku nahradit specificky lidským“. To je též pravý smysl pojmu individuální svoboda – samozvaného oprávnění takto smýšlejících lidí činit tak bez ohledu na to, jací jsou, co si myslí a přejí ti druzí - důvod nedemokratičnosti evropských institucí a obrovské šíře jejich legislativního záběru. Kdyby totiž lidé měli možnost vyjádřit se k záměrům tohoto druhu, s odvoláním na obecné lidské hodnoty, které člověka vedou životem prostřednictvím svědomí, by je odmítli. I svědomí, které je součástí evolučně vzniklé lidské přirozenosti – u člověka ve skutečnosti transformovaný pud sebezáchovy nejen jako jednotlivce, ale i jako druhu – je dnes proto takřkajíc na odpis. Denaturalizace člověka, jak také můžeme nazvat tento dnes vědecky řízený proces, se tedy dotýká každého člověka nanejvýš osobně, přičemž rozluštění genetického kódu v tom představuje biologickou zbraň, jejíž nebezpečnost lze přirovnat k ničivosti jaderných zbraní. V současné době panuje přesvědčení, že spor o evoluční perspektivu člověka dospěl do fáze svého rozuzlení (viz např. knihy Yuval Noah Harariho Sapiens a Homo deus). Moderní společnost směřuje k pojetí člověka jako technologického artefaktu, přičemž sublunární dimenzi má představovat život obyvatelstva v tzv. virtuálním světě sociálních sítí řízených z jednoho místa na světě umělou inteligencí. Na uskutečnění scénářů, podle nichž úzká skupina vyvolených bude disponovat neomezenými technickými prostředky včetně prostředků své biologické obnovy pracují dnes vědecké týmy na celém světě. Média a nejrůznější nevládní organizace pracují pak neméně intenzivně na tom, aby se pro tyto scénáře nadchli i ti, jejichž práci nahradí zanedlouho umělá inteligence a ocitnou se v pozici darmojedů a největších škůdců na životním prostředí.

Lidské myšlení spočívá v komplexním vnímání reality, jejím hodnocení a strukturování podle jejího smyslu pro zachování života. Naproti tomu moderní komunikační technologie, které jsou přesným, ale

daleko výkonnějším obrazem toho, jak funguje čistě logická mysl, jsou založeny na jednoduchých algoritmech, které nenabízejí jinou odpověď na jakoukoli otázku než ANO nebo NE. Obrovská moc, která z toho vyplývá, má přesto svoji Achillovu patu. Pro čistě logickou mysl je nepochopitelné, co je výsledkem uvažování či dění, které je založeno na syntéze jevů různé povahy, neboli proměnách kvality. Vysoce racionalizovaná věda není proto s to pochopit, jak dílčí informace v zásadě jen fyzikální povahy je mozek s to přetvořit v životní projevy a u člověka ve smysluplné obsahy mysli. Tato přednost mozku je však současně jeho slabinou, a to ze dvou důvodů. Vysvětlit proč je mnohem obtížnější než sečíst 1+1, a lidé - jak známo - jsou stále méně ochotní přemýšlet, protože to je určitá námaha a přístroj na přemýšlení ještě nikdo nevynechal. Nervová tkáň je kromě toho velice tvárná, takže to, co v lidském mozku vznikalo po milióny let, lze těmito nesporně funkčními, bytostně však netvůrčími algoritmy v průběhu dospívání několika málo generací nenávratně přepsat. Tempu počítačové gramotnosti odpovídá proto tempo nárůstu sociální negramotnosti - neschopnosti vyznat se sám v sobě a orientovat se ve vztazích s jinými lidmi. Zorientovat se v dnešním složitém světě plném nejen novinek, ale i důmyslných manipulací s lidskou myslí a biologickým základem člověka není proto vůbec snadné. Nicméně právě od toho má člověk svůj zdravý, s biologickou podstatou propojený rozum, aby si dokázal uvědomit, kdy mu hrozí nějaké nebezpečí a v čem spočívá.

Nemělo by smysl rozvíjet zde něco jako apokalyptické vize. Ani to, co jsem právě popsala a může tak vypadat, není apokalyptickou vizí, jen neumělým výtahem z veřejně dostupných knih psaných takto smýšlejícími lidmi. Nemělo by to smysl ani proto, že co je pro někoho noční můrou a pro většinu lidí bohapustou fantasmagorií, představuje pro jiné smysl života a vysněný zítřek. Jde tedy vlastně jen o to, aby jednak ti, kteří v zaujetí každodenním životem nemají tušení, co se chystá, ale i ti, jejichž mysl má tendenci podléhat svůdnému vábení, aniž si je plně vědoma svých organických kořenů a rizik pro svůj další vývoj, mohli k současnému dění zaujmout informovaný postoj. V této existenciální krizi se člověk nachází totiž za situace, kdy není známo, jak jako druh vlastně vznikl a co by ztratil, kdyby se včas neoprostil od některých iluzí.

XXXXX

Evoluce života na Zemi patří dnes sice k nejbouřlivěji se rozvíjejícím vědním oborům, k tažení proti lidské přirozenosti patří však i to, že tento výzkum je neobyčejně zpolitizován. S odvoláním na autoritu vědy a jejích čelných světových představitelů jsou veřejně šířeny nejrůznější evoluční báchoroky, jejichž účelem je problematiku evoluce a evoluční podstaty člověka co nejvíce zatemnit. Tou základní je prezentování evoluce jako procesu, který nemá žádný účel a smysl a je výsledkem zcela náhodné selekce biologických znaků mechanismem přírodního, případně pohlavního výběru, neméně náhodných mutací genetického kódu a soutěže genů o vlastní sebeprosazení prostřednictvím co nejpočetnějšího potomstva. A to je něco, co odporuje lidské zkušenosti jako aktivního tvůrce svého vlastního života.

Zpochybnění lidské přirozenosti je válka vyhlášená životu odrodilým člověkem člověku jako stále ještě vývojeschopnému výsledku evoluce života na Zemi. Je to válka osudová, v níž se nestřílí, ale hraje o život. Nikoli jednotlivých lidí, i když ani těch v ní v lidské historii napadlo právě málo, ale o život jako takový. Již zítra - i přičiněním lhostejnosti a nevědomosti každého z nás - být nemusí. Pokud nechceme, aby se tak stalo, již dnes je třeba pro to něco dělat. Ne ze strachu, ale proto, že jako živí tvorové máme k životu vztah. I když si to vždy neuvědomujeme a mnohdy se podle toho nechováme, život je pro nás vším.

Jediné, co má smysl dělat v podivuhodně rozporuplné historické situaci, kdy člověk obrátil svůj rozum proti sobě samému, je říci, co lidská přirozenost vlastně je. Jak se rodila v průběhu lidské evoluce a jak mohlo dojít k tomu, že původně jen živočich se změnil v inteligentní lidskou bytost. A právě v tom spočívá i můj příspěvek ke 100. výročí obnovení české státnosti. Podělím se v něm o to, co dnes vím o utváření lidské fylogenetické podstaty, která zahrnuje lidskou přirozenost jako něco obecného, z čeho těží všichni jedinci, kteří si činí nárok na titul Homo bez ohledu na to, k jaké větvi lidského rodu patří, jak si dnes představují svoji vlastní budoucnost nebo v čem vidí evoluční perspektivu lidstva.

Člověk jako druh, jak se uznávalo ještě zcela nedávno, je výsledkem 5 – 6 miliónů let trvající přeměny kvadrupedního předchůdce člověka ve vzpřímenou bytost. Oproti oficiální verzi, podle níž předchůdce člověka vyhnala z tropického pralesa klimatická změna, přinutila ho hledat si obživu ve volné přírodě, a to ho mělo přivést ke vzpřímení, zde představím autoevoluční hypotézu, podle níž lidská evoluce proběhla ve dvou etapách - prehomininní a homininí - které tvoří vnitřní provázané kontinuum. Díky předpokladům, které vznikly na vývojové úrovni jako primáta, vyšel z tropického pralesa již člověk, a to po rovnou po dvou.

Vycházím z toho, že druhové sebeurčení, které dalo vznik primátům, se průběžně rozšiřovalo o jednotlivé složky lidské fylogenetické lidské podstaty, což je terminus technicus pro jinak vágní pojem lidská přirozenost. V průběhu evoluce primátů se původní druhové sebeurčení jednoho z jejich druhů rozvinulo o citovou sféru, která již na této vývojové úrovni dala vznik lidskému typu sexuality, rodiny a úcty k životu. Právě uvědomění si vlastní smrtelnosti odstartovalo podle mého názoru jeho přeměnu jako ještě lidoopa v lidský druh. V další - povýtce již lidské fázi evoluce – k tomu přibyla společenská dimenze vždy individuálně založeného organismu a zručnost, díky níž mohl člověk vytvořit svůj lidský svět. Obecná inteligence, vlastní všem živým tvorům, se přijetím druhového sebeurčení jako primáta změnila již na této vývojové úrovni ve schopnost myšlení, předpoklady k němuž v podobě gyrifikace mozkové kůry vznikly u všech druhů primátů na samém počátku prehomininní etapy v souvislosti s procesem restrukturalizace smyslového vnímání. Z možnosti reflektovat sama sebe jako živého tvora, jiné jedince svého druhu a okolní živý i neživý svět vzešla po vykročení ze světa zvířat bytostná potřeba utvářet společně nyní již lidský svět podle lidsky přetvořených evolučních zákonitostí. Této potřebě vděčí člověk nejen za rozvoj řeči, ale i vznik nejrozsáhlejší a z hlediska uplatnění lidství i nejdůležitější části mozku – frontálních laloků mozkové kůry. Nejpozoruhodnějším výsledkem lidské evoluce je však bezesporu duše, která přetrvává po odumření fyzického těla a vrací se do života, aby pokaždé v jiné době, v jiném prostředí a za jiných společenských podmínek nasávala životní zkušenosti, formovala sama sebe a rozvíjela se k dokonalosti, která spočívá v ideálním skloubení a naplnění všech složek lidské fylogenetické podstaty. Je velmi pravděpodobné, že právě to je i podmínka toho, aby jednotliví lidé mohli postoupit do další fáze své lidské evoluce, která bude zcela jistě spojena právě s rozvojem a novým uplatněním lidské duševní dimenze. Jejím prostřednictvím byla evoluce života na Zemi již nyní vynesena do kosmického prostoru a je tak otázkou, jak této dvojdimenzionality lidského života bude využito v navazujících etapách lidské evoluce.

Pokud zmínka o světě duší zemřelých vzbudila v někom odpor, necht' si prosím uvědomí, že zpochybnit tuto druhou dimenzi lidské existence znamená zpochybnit, že něco jako duši máme i my žijící. A právě o to se snaží i světové autority na poli vědy, jakou je například neurofilozofka Patricie Churchlandová. Ve své knize Mozek a vědomí z roku 2016 přímo tvrdí, že nic jako duše neexistuje. V rozporu s tím se na poli vědy již dlouho intenzivně pracuje na tom, jak přistoupit k tomu, že něco jako život po životě existuje, a to ve dvou ohledech: za prvé při příchodu člověka na svět, kdy dochází k oduševnění lidského embrya, a za druhé v tom, jak ti informovaní hodlají po své smrti přistoupit k řízení pozemského světa z výšin své odtělesněné existence. Podle Heideggerova návodu v útlé knižce Co je metafyzika se učí přivykat stavu odtělesněné mysli v podmínkách kosmické nicoty.

Sedavost, společná většině druhů primátů, a vzpřímená lidská postava naznačují, že svoji roli při vzniku člověka sehrál i faktor fyzické přeměny kvadrupedně založeného, již ale saveckého organismu fylogenetického předchůdce primátů a toho nebo těch druhů lidoopů, kteří svůj vývoj dovedli až k lidskému druhu. Vzpřímená postava není však jen výsadou člověka. Po dvou chodí lesní gorily a před očima svých ošetřovatelů začal v roce 2012 již lidským způsobem chodit ve skotské zoo též gorilí samec Ambam. K lidské přirozenosti patří i to, že člověk se utvářel jako morální bytost. Do určité fáze lidské historie to zajišťovalo, že jako jedno z dětí přírody nikdy nezneužil své inteligence k tomu, aby se obrátil proti ní jako své matce a živitelce a jakkoli ohrozil život svůj či život na této planetě. To, že bez morálních otěží by se to s rozvojem inteligence snadno mohlo stát, naznačuje nejen způsob života moderní společnosti, ale též klamání, pozorované u šimpanzů či jejich občasné pomnutí smyslů, když bez zjevného důvodu masakrují nic netušící tlupy svých soukmenovců.

Právě tento druh lidoopa byl v 70. letech minulého století stanoven harvardským dogmatem za jediného předchůdce lidského rodu. Jeho přerod v lidský druh se měl uskutečnit kognitivní revolucí, k níž došlo před 70.000 lety. Všechny lidské bytosti, jak se vyvinuly do této doby – včetně dnes žijících lidí zdravého rozumu - jsou prismaticem tohoto výkladu lidské evoluce nahlíženy jako nijak zásadně odlišné od zvířat. Kognitivní revoluce není však jen teoretický pojem. Stojí za ní evoluční událost, která spočívala v uplatnění v této době probuzené inteligence lidošimpanzů při uskutečnění genocidy půlmiliónové populace neandertálského člověka. Důvod, proč do milióny let se již rozvíjejícího lidského rodu vstoupili právě tímto způsobem, byl prostý – vyšší technická vyspělost kamenných nástrojů vyráběných neandertálským člověkem oproti těm, které lidošimpanzi zhotovovali v zásadě stále stejně, jak se to naučili od dávných lidí. Setkání s vývojově pokročilejší neandertálskou populací jim pomohlo si uvědomit, že na rozdíl od ní se vlastně nevyvíjejí a jako druhu jim hrozí ustrnutí. Kognitivní revoluce spočívá tedy v sebeuvědomění lidošimpanzů jako inteligentních vzpřímených bytostí, pro něž právě zrozené lidství neznamenovalo nic jiného, než s pomocí právě uvědoměné inteligence za každou cenu zabránit tomu, aby autentičtí lidé šli evolucí vpřed, zatímco oni by uvízli v evolučním propadlišti.

Je zřejmé, že takto prožité sebeuvědomění a takto prožité druhové sebeurčení neučilo z těchto bytostí právě andílky. A tak je na místě se ptát, zda pouze vzpřímení a pouze inteligence stačí k tomu, aby nějaký druh lidoopů mohl být považován za lidský druh stejně jako ti, jejichž fylogenetická podstata není destruktivní, ale je jednak nesrovnatelně rozvinutější a vývojově především perspektivní. Výše zmíněné příklady dnes vzpřímených lidoopů naznačují, že v případě vzpřímenosti to rozhodně neplatí, a u inteligence je to rovněž nejisté. Vysokou inteligencí se totiž vyznačují i psychopaté, u nichž o jejich lidství není sice pochyb, jejich chování však lidskému neodpovídá. Předpokládá se, že příčinou selhání lidství je v jejich případě psychická deprivace z raného dětství, v důsledku čehož u nich nedošlo k aktivaci jim vrozené sociální dimenze lidství. U lidošimpanzů však není v tuto chvíli jasné, zda něco jako sociální dimenze u nich vůbec existuje. Tato otázka představuje jistě zajímavý vědecký problém. V okamžiku, kdy právě šimpanz byl harvardským dogmatem oficiálně stanoven za jediného předchůdce člověka, se to stává poměrně závažným problémem pro každého, v jehož žilách koluje krev v pravém slova smyslu lidská, a je tudíž potomkem jiného fylogenetického předchůdce než šimpanz.

Opožděně probuzené lidství, které u lidošimpanzů budeme prozatím myslet v uvozovkách, stejně jako u šimpanze nápadná vlastnost – učenlivost – naznačuje, že tento druh lidoopa nebyl součástí lidské evoluce, ale jejím pozorovatelem a napodobitelem pouze vnějších projevů chování zakladatelské větve lidského rodu. Jako každý napodobitelský druh neměl tudíž přístup k vnitřním motivům druhové přeměny v primáta, dále průběžně rozvíjeným prostřednictvím jednotlivých složek lidské fylogenetické podstaty a bezprostředně vždy i fixovaným na genetické úrovni. Napodobování evolučních inovátorů je v přírodě zcela běžný způsob rozrůžňování druhů. Vyjma prvního podnětu, který se formou inspirace uplatní i u napodobitelů a vede k lavinovitému rozšíření příbuzných druhů, si napodobitelé jdou evolucí dále již svojí vlastní cestou. Z nich se u primátů rekrutovaly vývojově nižší, brzy ustrnulé poloopice a opice. Na rozdíl od nich byl šimpanz v napodobování vytrvalý a vezl se s lidskou evolucí jako černý pasažér. To je ostatně pojem, který do odborné literatury zavedli vědci, kteří k tomuto fylogenetickému předchůdci mají podle všeho úzce osobní vztah. V každé slušné společnosti jsou černí pasažéři vykázáni do patřičných mezí. Harwardské dogma učinilo však pravý opak - posvětilo chování, jímž se vyznačuje šimpanz, ať už jako fylogenetický předchůdce lidošimpanzů větve lidského rodu nebo lidé tohoto původu, a udělilo generální pardon za vše, co v souvislosti se snahou o vymýcení lidské přirozenosti lidí tohoto původu v průběhu lidské historie již udělali a do budoucna ještě udělají. Přijetí harwardského dogmatu také ukázalo, kdo dnes vládne vědě.

S pojmy jako druhové sebeurčení, subjekt vývoje či zakladatelský a napodobitelský druh, vyjma snad právě černopasažerství, se proto v odborné literatuře nesetkáme. Teorie kognitivní revoluce je tak paradoxně první, která posunula evoluční myšlení z čistě biologické roviny a ukázala na vědomí, o němž se soudí, že vyčleňuje člověka ze světa zvířat. To je také jediné, co lze na harvardském dogmatu akceptovat – že šimpanz dosáhl vývojové úrovně člověka, pomíneme-li pro tuto chvíli všechny rozdíly ve fylogenetické podstatě mezi jednotlivými větvemi lidského rodu. Vyvozovat z něj však, že všechny

evoluční výdobytky do té doby – vzpřímení, rozdělování ohně, výroba kamenných nástrojů, rodinně-společenský život, rozšíření prvních lidí do všech světových kontinentů, jejich tělesná stavba, inteligence a sociální dovednosti – je ještě součástí vývoje zvířecího světa - je však přece jen poněkud silná káva. Pokud bychom vzali harvardské dogma za bernou minci, znamenalo by to totiž, že každý, kdo se drží zdravého rozumu a projevuje se lidskou přirozeností, je dodnes vlastně zvíře. Podívejme se tedy, jak to bylo se sebeuvědoměním lidí, jejichž fylogenetickým předchůdcem nebyl šimpanz.

XXXXX

Ze srovnání výsledku vzpřímenosti u člověka a dnes vzpřímeně chodících lidoopů - gorily lesní a gorily Ambama - musí být i naprostému laikovi zřejmé, že jde o dva naprosto nesouměřitelné výsledky vývojového procesu, ačkoli vyšel z téhož fylogenetického základu kvadrupedního předchůdce a z vývojového hlediska mířil stejným směrem. Lepší důkaz, že fylogenetickým předchůdcem oněch přirozeně vzniklých lidí není šimpanz, ale gorila, než to, který druh ze současných lidoopů dospěl ke vzpřímenosti, bychom hledali jen těžko. Rozdíl ve výsledku, pokud jde o stavbu těla, ale i téměř dvojnásobná rychlost tohoto procesu u člověka, svědčí o tom, že zakladatel lidského rodu mezi lidoopy mohl ke vzpřímení přistoupit již vědomě. Po dvou chodili předchůdci člověka již z doby před 3,7 milióny lety a Homo erectus byl plně vzpřímený nejspíše před 1,6 miliónem let. O něm je také známo, že již v tomto období se rozšířil do všech kontinentů, zatímco šimpanz zůstal v Africe. Kognitivní revoluce se tedy týká jen nepatrné části lidstva.

Člověka s jeho vlastnostmi, rozumem a schopnostmi nikdo nestvořil, nevymyslel ani nevytvořil v laboratoři. Tolik v kostce znamená to, uznáme-li, že člověk je jedním z mezistupňů evoluce života na Zemi. Znamená to rovněž tolik, že předpoklady k rozvoji toho všeho, čím se vyznačujeme jako lidé, vznikly v dávné minulosti a že naši předkové - generaci po generaci - přispívali každodenně společně i každý sám za sebe k tomu, aby tyto předpoklady nejen dále rozvinuli, ale v rámci svých možností je v pořádku přenesli i na své děti. Ti všichni odvedli pro nás – své vzdálené potomky - obrovský kus práce a z výšin svého přebývání ve světě lidských duší jistě s napětím sledují, jak si poradíme s dědictvím v podobě lidství, které s důvěrou přenechali i nám, právě žijícím, ale i nebezpečím, které představuje opičící se opice, jak své rozhořčení nad počínáním paralelně se vyvíjející šimpanzoidní větve zvětšili v jazyce předkové českého národa – zjevně představitelé dlouhé linie lidské evoluce. Lidošimpanze považovali za zvířata, za něž se do kognitivní revoluce považovali i oni sami.

Vyjdeme-li z charakteru vzpřímení a rychlosti tohoto vývojového procesu u člověka, musíme nejprve odmítnout tezi, že příčinou vzpřímení našich ještě kvadrupedních předchůdců byla klimatická změna. Lidská vzpřímenost se podle této původní oficiální verze lidské evoluce měla rodit střídaním kvadrupední a bipední lokomoce. Právě takto - i bez klimatické změny a bez toho, aby opustily tropický prales – se podle všeho vyvíjela u lesních goril. Ne však u člověka. Ponechám nyní stranou pohybovou a somatickou stránku věci. Z evolučního hlediska podstatná je totiž otázka, co vlastně přimělo naše předky k tomu, aby jednak opustili tropický prales a aby z něj – jak celkem jasně dokládá evoluční výsledek v podobě vzpřímené postavy Homo erectus i naší povýtce již lidské - odešli již rovnou po dvou.

Jeden velice pádný důvod by tu byl. Byly to totiž bytosti, které již v prehomíninní etapě lidské evoluce znaly lidský typ sexuality. Přesněji řečeno ho rozvinuly. Tzv. misionářská poloha jim umožňovala ochutnávat se takřikajíc ústy, což na počátku vývoje primátů, když k podávání potravy do úst začali používat výhradně přední končetiny, byl první způsob poznávání předmětného světa. Po narození, jak víme podle našich již ryze lidských potomků, je jím ostatně dosud. Výskyt misionářské polohy svědčí i o tom, že u zakladatelské větve lidského rodu byla již na této vývojové úrovni rozvinuta citová sféra. Fyzický kontakt byl jediným pro ně dostupným prostředkem, jak si intenzitu tohoto ryze duchovního vztahu dát vzájemně najevo. Nic z toho, co jsem právě uvedla, nevyžaduje žádné další dokazování, neboť misionářská poloha byla pozorována u některých goril žijících v současnosti. To, že ji nepoužívá sexuálně mimořádně narušivý šimpanz bonobo, svědčí naopak o tom, že sexualitu jako něco evolučně významného pochopil jen voyérsky jako čistě fyzický požitek, jehož navíc využil

k manipulaci s jinými jedinci. Na toto téma by bylo možné říci ještě leccos dalšího, v tuto chvíli je však podstatný závěr, že u šimpanzů jako napodobitelského druhu se citová sféra nerozvinula, takže ve svých genech ji nemají ani jejich potomci. Vědí sice, že něco jako láska existuje, protože vidí její projevy, jejich organismus však nic jako prožitek lásky nezná.

Pro ty z lidoopů, kteří změnou sexuálního chování dali najevo, že tento cit jim není cizí, se zabíjení mláďat – chování při výměně na pozici dominantního samce u lidoopů zcela běžné – stalo zcela nepřijatelné. Pro tyto jedince to byly již děti jako živý důkaz jejich vzájemného vztahu. Strach o jejich život jim jako ještě zvířatům pomohl uvědomit si jednak moment smrtelnosti a jednak pojem času. Na psychiku tvorů, pro něž až do této doby neexistovalo nic než přítomný okamžik, řízený u zvířat biorytmy, muselo toto vše zapůsobit jako hluboká orba, která v nich vedle dosud nepoznané úcty k životu podnítila i odhodlání zabránit za každou cenu tomu, aby kdokoli mohl ještě někdy připravit o život jejich děti či kohokoli jiného z jejich středu.

A takových se od okamžiku, kdy se předchůdci člověka v mnoha ohledech najednou tak výrazně odlišili od ostatních lidoopů, se mezi nimi jistě našlo víc než dost. Svědčí o tom mimo jiné vznik gibona - nejstaršího z pralesních lidoopů, který shodou okolností jako jediný z nich žije v nukleární rodině – matka a otec s mláďaty. Skákat ve výšce stromoví z větve na větev se docela jistě nenaučil jen tak bez důvodu nebo z čisté radosti z pohybu.

Změny na psychické úrovni u zakladatelské větve si pochopitelně vynutily zásadní změnu organizace života uvnitř tlupy. Dominantní samec se za této situace musel vzdát svého privilegia na oplodňování všech samic, čímž vlastně zrovnoprávnil všechny samce jako otce vlastních rodin, a sám zaujal postavení vůdce tlupy v lidském slova smyslu. Mužská rovnoprávnost, která tak vznikla, posloužila velice dobře i rozvoji nové obranné strategie. Její vznik – jak správně pochopil tento zakladatel lidství - si vyžádala ochrana nejslabších členů tlupy. Na rozdíl od zvířat, která se před nepřítelem vydávají na úprk a obětmi se stávají hlavně mláďata, spočívala nová obranná strategie v rozhodnutí postavit se nepříteli tváří v tvář a děti s matkami zaštitit vlastním tělem. A na to bylo třeba své soukmenovce připravit. Polidšťující se lidoopi začali tedy pěstovat něco, co bychom dnes nazvali bojovou přípravou. Jejím účelem nebyla jen samotná organizace tlupy k obraně, ale též přivyknání samců na fyzické utrpení. Všechny spontánní reakce živých organismů jsou totiž založeny na vyhýbání se utrpení. Jestliže předchůdci člověka to u sebe změnili, znamená to, že jejich přerod v lidský druh měl nejen svoji vnější stránku v podobě rozchodu se světem zvířat, ale i vnitřní, jíž se odpojili od prastarých evolučních mechanismů instinktivní povahy. Učinili se tím vlastně zcela závislými na samostatném posuzování každé jednotlivé situace, v níž se ocitli a mohli se - jak nyní již věděli - ocitnout i v budoucnosti. Nejde samozřejmě o bohapustou spekulaci, ale interpretaci vědeckého poznatku z 60 let minulého století, s nímž se v pozdější odborné literatuře již nesetkáme, že adaptace na život ohrožující situaci vyžaduje u lidoopů 40 expozic takovému podnětu, zatímco u člověka k tomu stačí pouze 2. Jistě nyní také lépe rozumíme tomu, proč zbabělost – upřednostnění vlastního života před přežitím celé skupiny – je u mužů považováno za selhání, které nelze omluvit biologicky podmíněným pudem sebezáchovy. .

Vývojové změny, k nimž docházelo v souvislosti se změnou chápání mláďat jako dětí, byly vázány na nejhlubší vrstvy organismu související s přežitím. Právě to aktivovalo v našich předchůdcích více či méně již rozvinutý, dosud však dřímající intelekt. Nyní poprvé ho bylo zapotřebí, aby rozchod se světem zvířat, jimiž tyto bytosti po psychické stránce rozhodně již nebyly, byl nejen úspěšný, ale stvrdil i jejich ustavení jako již lidského druhu. Příprava na hominizaci byla nejspíše i důvodem, proč některé druhy lidoopů následovaly příkladu gibona a přešly do tropického pralesa. Po gibonovi před 14 - 12 milióny to byl před 9 milióny lety orangutan a před 8 milióny lety gorila. Šimpanz – dlouho nejspíše netuše, k čemu se zde schyluje - k tomu přistoupil takřkajíc za 5 minut 12 až před 6 milióny lety.

Pokud tedy hledáme vysvětlení, co způsobilo tak radikální posun člověka oproti zvířatům, toto je jedno, nikoli však jediné. Současné rozvírování všech nejhlubších vrstev organismu biologicky nejvýznamnějšími podněty najednou – citovým vztahem k jedinci opačného pohlaví, obavou o život

již vlastních dětí a jejich prostřednictvím vztahem k vlastnímu přežití jako již lidského jedince, povýšením sebe sama na společenského tvora a v neposlední řadě vztahem k sobě samému jako bytosti schopné myslet a vzít jako druh svůj osud do vlastních rukou. Odchod našich předků z tropického pralesa nebyl však útekem před nepřáteli. Byl to zcela vědomý rozchod se světem zvířat, o nichž tyto bytosti bezpečně věděly, že mezi ně již nepatří. A protože lidé – a toto byli již lidé – se v žádném ohledu nechovají jako zvířata, stvrdili svoji proměnu a odhodlání v ní pokračovat právě vzpřímením – pro ně opět jediným dostupným prostředkem, jak vyjádřit nesmírnost, ale i závaznost přerodu, jímž prošly. Na to, že vzpřímení primátů je na pořadu dne, mohl zakladatelskou větev upozornit výrazný posun gibona ke vzpřímení. Na rozdíl od něho nepřešli však orangutan ani gorila k vysloveně stromovému způsobu života, ale žili při zemi a pohybu ve stromech využívali zřejmě již cílevědomě jen jako prostředku urychlení vývoje ke vzpřímení postavy. Díky nekompromisnímu příklonu ke vzpřímenosti, i když zatím jen duchem, protože postavou i geneticky to byli stále ještě kvadrupedně založení živočichové, mohly jejich děti už od tohoto vývojového předělu přicházet na svět geneticky jako již vzpřímeně založené bytosti. Právě to – uvědomění si vzpřímené postavy jako nedílné součásti rodícího se lidství a s tím související genetická revoluce - vysvětluje rychlost tohoto procesu u člověka oproti ostatním dnes již vzpřímeným lidoopům, u nichž bylo vzpřímení hnáno v souladu s Darwinovou teorií postupným vývojem na základě funkčních podnětů. Aby se přerod v nový druh projevil i po fyzické stránce, vyžadovalo samozřejmě určitý evoluční čas. To, že tímto způsobem vzpřímení vznikl problém lidského držení těla, je v tuto chvíli vedlejší. Podstatné je, že nyní již bezpečně víme, že změny na genetické úrovni druhovou přeměnu nezačínají, ale stvrzují proměnu, k níž dojde nejprve na psychické úrovni. Jen tak totiž může živočich jako subjekt vývoje vědět, jak se má dále chovat, a mohl svoji druhovou proměnu hnát vpřed svým chováním – neboli podněty funkční povahy. Bez nich by totiž nemohlo dojít k přestavbě těla, vnitřních orgánů a ani centrálního nervového systému. Nejdéle a dnes nejlépe vzpřímený lidoop – gibbon – je na druhé straně důkazem, že samo vzpřímení, není-li provázeno uvědoměním sebe sama jako něčím zásadně odlišného jedince než dosud, k přeměně v lidský druh nestačí. Navzdory časovému náskoku, pokud jde o napřimování postavy, je gibbon geneticky stále kvadrupedním živočichem. Tento rozdíl mezi gibonem a člověkem potvrzuje mimo jiné tezi o přechodu do tropického pralesa jako přípravě na hominizaci. Fylogenetickému předchůdci člověka již na této vývojové úrovni bylo kromě toho jasné, že vzpřímená bytost neleze po stromech. Vývoj primátů začal totiž vyčleněním předních končetin k uchopování potraviny a evoluční trend k jejich úplnému uvolnění i od lokomoce bylo nyní třeba jen završit.

Z této hypotézy lidské evoluce pro nás jako stále snad ještě lidi a živé organismy evolučního původu vyplývá, že již nejsme závislí na tom, co se nám kdo snaží napovídat o evoluci pod rouškou vědy. Víme již rovněž, že druh vznikne pro organismus bytostně důležitým, evolučně však smysluplným rozhodnutím, za nímž je následně třeba si stát, nikoli až tím, kdy je zcela zjevné, že novým druhem již je. Musí též dělat maximum pro uskutečnění tohoto rozhodnutí, i když to může být hodně bolavé. O tom, že vzpřimování pro naše předky bolavé bylo, se ví z paleontologických nálezů. Můžeme si z toho vzít poučení: měníme-li se jako organismus na základě vlastního rozhodnutí, s rychlostí postupu na vyšší vývojový stupeň se to nesmí přehánět. Organismu je třeba pozorně naslouchat a respektovat ho jako partnera, který se v našem zájmu řídí nepřekročitelnými biologickými zákonitostmi. Můžeme si být téměř jisti, že pokud bychom se o něco takového pokusili znovu, měl by pro nás překvapení, o nichž dnes nemůžeme mít sebemenší tušení. Určitě by nás ale nezklamala, stejně jako nezklamala naše předky, když jednali v souladu se svojí přirozeností a z lásky ke svým dětem a úcty k životu se rozhodli opustit svět zvířat.

Z nahlédnutí do tohoto rozhodujícího okamžiku lidské evoluce vyplývá ovšem i závěr, že potomci šimpanze, který tímto vývojem neprošel, jsou člověku podobní jen vnějšími znaky – vzpřímením. Lidství pro ně spočívá pouze v tom, jak si uvědomili sami sebe – v racionálně odůvodněném jednání, jehož základem u nich jako černých pasažérů byla zprvu vypočítavost a posléze v zásadě živočišný strach o svůj osud jako druhu, který není schopen vývoje ze sebe a jako takový je trvale ohrožen ustrnutím. Myšlení lidošimpanzů není však totožné s osvíceným rozumem již civilizovaných lidí. Jejich sebeurčením je výhradně vědomý příklon k čistě logickému rozumu, od Descarta život jako pouhé myslí, a o pokračování evoluce jako živého organismu jim vůbec nejde. Oba tyto druhy lidí se však shodují v tom, že lidská evoluce spočívá v náhlém probuzení rozumu. To se i snaží dokázat tím,

jak koncipují experimenty se šimpanzi. Po 20 letech snahy naučit je počítat se podařilo, že rozeznají 2 předměty od 3. Racionální myšlení, jak ukazuje průběh sebeuvědomění a aktivace rozumu u autentických lidí, si od člověka nelze sice odmyslet, rozum je však u nich součástí celkového vývoje jejich organismu a slouží jeho sebezáchově. Právě tak došlo ostatně k uvědomění rozumu i u lidošimpanzů, i když v porovnání s autentickými lidmi poněkud zvráceným způsobem. Samo vyloučení konkurentů z evoluce je totiž před ustrnutím neochráněno. Svoji inteligenci proto rozvíjeli tak, aby z ní vytěžili alespoň to, co by jim dodalo pocit vlastní evoluční důležitosti – možnost stát se novým stvořitelem života. To je však možné pouze vyšachováním ze hry autentických lidí. Šamanství, které uplatnili, aby přiměli vlastní populaci k účasti na vyhubení neandrtálců, se moderně nazývá čtením mysli. Je to dovednost manipulovat s myslí jiných lidí tak, aby udělali, co by nikdy neudělali, kdyby od počátku věděli, o co se tomu druhému jedná. V moderním světě public relations jsou lidé se svojí přirozeností v podobné situaci jako Othello, jehož Jago od počátku vedl zcela vědomě k tomu, aby zabil milovanou Desdemonu. V současném celospolečenském dramatu hrají však lidé dvojroli, v níž milovanou Desdemonou je jejich lidská fylogenetická podstata jako Othellů. Tento způsob užívání inteligence se liší od toho, jak se projevila v evoluci autentických lidí - snahou o výchovu potomstva na straně jedné a porozumění druhým, které dalo vznik empatii, lásce a jejich bytostné společenskosti na straně druhé.

Při kognitivní revoluci šimpanzů bylo nepochybně zasaženo jádro organismu, takže lidošimpanzi jsou evolučně vyšším druhem než šimpanzi chodící po dvou zhruba stejně dlouho jako autentičtí lidé. Hrůza z vlastního ustrnutí je druhem strachu, který v tomto případě neparalyzuje, ale právě naopak mobilizuje. Nenávist vůči všemu autenticky lidskému určuje způsob myšlení této větve lidského rodu a dodává jí jakoby křídla. Otázkou je, jak se tento fylogenetický základ posunul v evoluci lidošimpanzů jako již aktivně vystupující součásti lidstva. Zůstali v ní sice pozorovateli, nikoli ale proto, aby se od autentických lidí jen učili, ale aby jako druh ohrožený ustrnutím vnutili světu vlastní pohled na život. A to se jim historicky daří. Jednak prostřednictvím ekonomického pohledu na fungování lidského světa a jednak zdůrazňováním rozumu jako jediného cenného výsledku lidské evoluce. Věří, že jsou vyvoleným národem, jehož spása spočívá v uskutečnění konečného cíle – zabránit člověku jako druhu v posunu na vyšší vývojový stupeň. Kognitivní revoluce je tak vlastně jen moderním prostředkem toho, jak jejich předkové zachytili ve Starém zákoně nejen historii svého národa, ale mýtem o Kainu a Abelovi i jim známou část vlastní evoluce.

Srovnatelný význam jako Starý zákon pro lidošimpanze má pro autentické lidi to, že byl uznán evoluční původ člověka a od nynějška též to, že člověk jako živý organismus je subjektem svého vlastního vývoje. Po tisíciletích, kdy lidskou historii určoval komplex méněcennosti napodobitelské větve lidského rodu, přichází tedy čas, aby se lidé od této historie očistili, podívali se na sebe jako na organismus schopný vývoje a osudové napětí s napodobitelskou větví překonali lidsky přiměřeným způsobem.

XXXXX

Ucelené představení lidské evoluce v jejích klíčových momentech může pomoci autentickým lidem pochopit sebe sama prostřednictvím vlastní minulosti. Minulost prvopočátků toho, jak jsme se jako lidé stali lidmi, je hodně vzdálená, v běhu dějin takřka zapomenutá, a dnes pro někoho možná i iritující. Vždyť co mi o sobě může sdělit divoce žijící zvíře, jímž byl v minulosti někdo jiný než já, i kdyby to byl můj předek? Jak by mi cokoli z toho mohlo pomoci v mém současném životě naplněném problémy, o nichž moji předkové, když už to tak zřejmě musí být, neměli sebemenší tušení? Být člověkem je přece naprosto samozřejmé, tak proč se k tomu vracet jinak než jako kuriozitě stejně jako to, že existuje něco šroubovice DNA, která pro jednotlivého člověka nemá žádný praktický význam? Ale vždyť to je právě ono! Co to vlastně znamená být člověkem?

Evoluce postupuje automatizací nových složek fylogenetické podstaty organismu v centrálním nervovém systému, na genetické úrovni a ve stavbě těla. Tento celek považují lidé za samozřejmost. Vezou se na ní, jako by byla něčím jednou provždy daným a nezměnitelným, o co není již třeba se nijak starat a před čím se každý zastaví v němém údivu. Pro ty, jimž tato přirozenost není vlastní, není

v žádném ohledu ani nedotknutelná ani svatá. Předkové autentických lidí se nemohli zaobírat tím, co přijde. Mohli udělat pouze to, co beze zbytku učinili - vybavit své potomky lidstvím, které mají fixované ve vědomí, svědomí i na genetické úrovni, aby si vždy a za všech okolností uměli poradit s tím, co jim jako lidem přinese budoucnost.

Vše, od čeho se odvíjí život v lidské společnosti a k čemu se lidé upínají ve svém každodenním životě - veřejné pocty, popularita, auta v garáži – mají nepochybně svůj význam v lidském světě. Z hlediska evolučního potenciálu organismu jsou to však vnější okolnosti, jimiž se lidé obklopují či zdobí stejně jako ptáci hnízdy, barevným peřím nebo zpěvem. Jsou to nebiologické prostředky ustrnutí člověka v určitém způsobu myšlení, náhledu na sebe jako živou bytost a sociální roli, již kdo plní jako jednotlivec i jako příslušník vlastního rodu. Uvědomění si evoluční dimenze svého lidství umožňuje každému člověku roztržít tyto jednotlivosti podle toho, jak mu jako živému organismu prospívají nebo naopak škodí, a zaujmout k nim jiný postoj než jako jen účastníku aktuálního společenského dění. Autentickým lidem v tom nemusí nikdo napovídat – intuitivně velice dobře vědí nejen to, jaký k čemu zaujmout postoj, ale cítí to navíc stejně. Kdo nevidí v průběhu života, jak je sám pro sebe důležitý v tom, co ho tímto způsobem přesahuje, pochopí to, až po své smrti uvidí sebe sama jako součást lidstva, které má nejen svoji fylogenetickou minulost, ale i určitou evoluční perspektivu. Člověk přesto nemusí žít vědomím života po životě jen proto, že ví, že tato dimenze existuje. V pravém slova smyslu žít se dá jen v tom konkrétním, do čeho je člověk svým životem vpleten, na co jedině může reagovat a co jedině ho může formovat fyzicky, psychicky i duševně. Ono evolučně vyšší se uskutečňuje jakoby mimoděk tím, jak kdo využije času svého života k tomu, aby naplnil své lidství. Prostřednictvím duše se podílí na obou dimenzích, které ho přesahují – rodové i druhové. V konečném důsledku tak nikdy nejde o nic jiného, než být a za každých okolností zůstat člověkem a být jím stále více a lépe.

XXXXX

Jedním z nejpozoruhodnějších výsledků lidské evoluce je bezprecedentní prodloužení období dětství. Tento jev nám vlastně říká, že vývoj, jímž lidé procházeli po odchodu z tropického pralesa, byl tak intenzivní, že transformační kapacita genetického kódu přestala při vzpřimování žen stačit na to, aby se lidský jedinec mohl plně vyvinout v mateřském lůně. V průběhu historie byl tento jev, odborně nazývaný neotenií, pochopen jako čas k učení. Pro organismus nejsou však směrodatné znalosti, ale dovednosti. Neboli to, jak komplexně a tvořivě kdo zúročí zdvojený genetický vklad, který získal od svých rodičů, a s jakou invencí uchopí sám sebe jako jedinečnou bytost. Významnou roli v tom hrají podmínky, jaké vytváří společnost.

Vrcholu v tomto směru dosáhlo lidstvo jednak v řecké antice a jednak v období renesance. V prvním případě se o to zasloužilo zainteresování prostého obyvatelstva na obnově mimořádně kruté mykénské společnosti, zdecimované na přelomu posledních dvou desetiletí před Kristem živelnými pohromami. Demokratizace nově zakládané – pro nás již řecké společnosti - svědčí o hloubce poučení mudrců, kteří iniciovali její obnovu, z předchozí fáze své historie. Renesanci pak podnítilo setkání s přirozeným myšlením arabských učenců. V důsledku toho byl exaltovaný kristianismus raného středověku vystřídán opětovným příklonem k pozemské dimenzi lidského života, neboli živoucímu jádru svého organismu. Symbolem vrcholné řecké antiky jsou dnes již jen ruiny náboženských staveb. Méně známé je to, že prostřednictvím uctívání předků navázala tato společnost po rodové linii velmi intenzivní vztah s kosmickou dimenzí sebe sama. Dosáhla díky tomu mimořádné morální vyspělosti, jak o tom svědčí nejen řecké tragédie, ale i každodenní život prostého obyvatelstva té doby. V tom spočívá dodnes nedocenený, svojí podstatou evoluční význam tohoto období lidské historie. Každodenní rituály spojené s uctíváním předků oslabovaly totiž vědomí neúprosnosti času a zbavovalo lidi hrůzy ze smrti. Svým nadhledem nad životem pomáhaly desítky generací zemřelých předků svým potomkům s rozhodováním o klíčových okamžicích jejich života. Chránily tak žijící před neštěstím a svůj rod před záhubou. Tuto, na svoji dobu mimořádně harmonickou společnost, rozbilo první osvícenství, jak můžeme nazvat nástup platónské filozofie. Nejenže odmítla chápání jednotlivce jako součásti lidského světa a rozum vytrhlo z kontextu životnosti vlastního organismu, ale zaútočila též na morální a společenský základ člověka. Řecká společnost, již to zcela rozložilo, nebyla pak již schopna

semknout se k obraně před těmi, kteří tuto filozofii vzali za své a využili nového způsobu myšlení k dobývání světa.

Své první velké uplatnění našla platónská filozofie v propojení Starého zákona s Novým, což dalo vznik křesťanskému, přesněji řečeno katolickému náboženství, druhé pak v karteziánské vědě. Ta byla určena učencům, zatímco očím prostého lidu bylo předloženo okázalé baroko. Společně tak pohřbily renesanční lidství. Osvícenství jako politický program moderní doby rozbil celistvost lidského světa na střípky, mezi nimiž současní lidé hledají jen s nejvyšší námahou něco jako smysl vlastního života. A tak se musíme znovu ptát – o co nám jako Evropanům vlastně jde? O božský rozum nebo o sebe jako živoucí organismus?

Nebýt toho, že k tomu bylo tak málo času, mezi vrcholná období rozvoje lidství bychom mohli dnes zahrnout i dobu, která se v 60. let minulého století projevila v naší zemi v umění poetikou plnou fantazie, laskavého humoru a lidského pochopení. Pokud bychom hledali kořeny tohoto výtrysku lidství, našli bychom je v osvobození obyvatelstva od vůdčí úlohy peněz v jejich životě a uvědomění si toho, že všichni jsou konec konců jen lidmi. Peněz, které po zániku starověkých civilizací ovládly lidskou historii a ve společenské rovině jí vtiskly tvář sociálních konfliktů, jejichž řešení kulminovalo ve 20. století bipolárním rozdělením světa. Ptáme-li se, proč invaze s nimi spojeného myšlení po roce 1989 vyústila až na vzácné výjimky v plytkost a křečovitost současné české kultury, ať už jako umění nebo jako způsobu myšlení, bude to nejspíše tím, že s tím, s čím jsme nebyli spokojeni, jsme se nevyrovnali po svém tak, abychom v překotném běhu historie neztratili sami sebe v tom, kým jsme jako národ byli až dosud.

Tím, jak mnohostranně a již nezávisle na přírodě vykročili naši dávní předkové do homininní etapy své evoluce, překonali to, co bylo na úrovni genetického kódu předejmuté na počátku života na Zemi. Nevědomky ho přinutili, aby v zájmu přežití organismu, k němuž patří, i on překonal sám sebe. V podobě neotenie poskytl lidem prostor, aby před dosažením pohlavní zralosti se v nich projevil vklad, v němž se oba z jeho rodičů transformovali v někoho jiného. Neotenie je příležitostí stát se architektem nových forem organického života. Života, jehož podstata není technologická, ale biologická. Jejím nositelem nemůže být proto ani jen rozum či mysl zřeknuvši se veškerých vazeb na organismus. S člověkem se nositelem života stala duše. Je orgánem, v němž se uchovává nejen životní zkušenost každého člověka, který kdy žil, ale jeho prostřednictvím i zkušenost evoluce života na Zemi od počátku do dnešních dnů.

XXXXX

Než jako autentičtí lidé odejdeme ze scény, nebude na škodu podívat se, jak k tomu, co dodnes považuje mnoho lidí za zázrak, přispěli ti z našich praprapředků, kteří se zasloužili o vznik předpokladů lidství a umožnili našim přímým předchůdcům odejít z tropického pralesa jako již lidským bytostem. Rozdíly v sexualitě gorily a šimpanze na vývojové úrovni primátů napovídají, že hominizační etapu podnítli ti, kteří stáli už u její prehomininní fáze. Pouze zakladatelská větev, a to prostřednictvím druhového seburčení vepsaného do genetického kódu, v něm má totiž vepsáno, proč její otec přistoupil k druhové přeměně právě tak, jak učinil. Pouze tato větev lidského rodu je s to držet v podmínkách proměn, jimiž organismus prochází při druhové přeměně, vývojovou linii, jak byla dána na počátku, a reagovat na ně druhově přiměřeným způsobem. Dnes bychom řekli zůstat sám sebou a za každých okolností si zachovat svoji identitu. Bez objasnění toho, co pro nás jakožto lidi udělali tito praprapředkové, bychom jen těžko chápali sami sebe a nevěděli bychom, jak v současných podmínkách uchopit evoluční štafetu, již nám poslali po těch, kteří svoji práci v tropickém pralesu odvedli více než na výbornou.

Fylogenetickými předchůdci primátů byli drobní živočichové, kteří se v průběhu své evoluce změnili ze studenokrevných živočichů v teplotokrevné a v souvislosti s tím z vejcorodých v savce. Na úsvitu primátů byl organismus těchto živočichů doslova přehřátý, jak o tom svědčí jejich mimořádná plodnost. Mláďata přivádějí na svět ve zhruba 10-itýdenních cyklech, kolem 10 v každém vrhu. Způsob života rozvinutý v průběhu jejich druhové přeměny běžel setrvačností dál, i když obou

evolučních výsledků bylo již dosaženo. V případě teplokrevnosti lze dokonce hovořit o evolučním cíli. Savelství si organismus doplnil takřikajíc o své vůli. V závěru zbylo dokonce na vytvoření vývojové rezervy v podobě nové části mozku – neokortexu – jehož plně vyvinutý, geneticky již zamrzlý živočich, neměl vlastně již jak využít. Na pořadu dne bylo tedy zmírnění životního tempa a někteří jedinci k tomu mohli být puzeni stejně, jako když my lidé v sobě cítíme volání nějakého talentu či poslání, aniž hned víme, kde se v nás bere. Pojem exploze savců naznačuje, že těch, kteří svoji evoluční příležitost pochopili právě takto, nebylo mezi malými savci vůbec málo. Prokázali přitom značnou vynalézavost. Příroda po vyhynutí velkých plazů vysloveně přála tomu, aby si první z nich zvolili téměř až idylický způsob života spočívající v poklidném spásání zeleně a toulkách po rozlehlé savaně. Idyla skončila se vznikem druhů, které se zaměřily na masitou potravu, již byla po určité době neméně hojná než zeleně.

Zakladatel primátů patřil zřejmě k těm váhavějším, neboť ke změně způsobu života se odhodlal až v době, kdy karty byly víceméně rozdány a bylo- a masožraví savci byli neoddělitelně svázáni soutěží o to, kdo má rychlejší nohy. To také vedlo k jejich ustrnutí v momentu, kdy organismus vyčerpал všechny možnosti dalšího zvyšování rychlosti. Funkční předpoklady k závodům ve sprintu měli tito živočichové z předchozí fáze své evoluce, takže intenzivní zatěžování končetin se promítlo do tělesného růstu. Z malých savců se stali velcí. Když tak budoucí zakladatel primátů pozoroval život kolem sebe, nemuselo se mu líbit, jak jedni rvou maso z druhých, neboť od určitého okamžiku evoluce druhé generace savců nebylo již možné polykat úlovky celé. Přírodou se rozlil předtím neznámý pach krve. Obraz šelmy zabořené hlavou do těla ulovené zvěře a rvoucí z ní maso mohl v tomto váhavci vzbudit rozhodný nesouhlas s tím, že by se sám mohl stát účastníkem tohoto dění bez ohledu na to, na které by stál straně. Zběsilé honičky neodpovídaly navíc tak docela ani evolučnímu volání doby po zmírnění životního tempa a smysluplném využití životní energie. Odtud byl již jen krůček k tomu, aby pochopil, že na svém způsobu života nemusí vlastně nic tak moc měnit a že stačí, když napříště jen nenechá potravu, aby neustále dráždila jeho čich. Rozhodl se proto, že už nikdy neskloní hlavu pro potravu k zemi, aby ji jako dosud hlavou nejen hledal, ale přímo ze země i sbíral. Jak řekl, tak učinil a primát byl na světě. Potravu si do úst začal podávat předními tlapkami v přisednutí na zadní. To samo o sobě nebylo až tak originální, neboť s tímto motorickým prvkem se setkáme i u některých současných malých savců. Na rozdíl od nich ji však zakladatel primátů po zkonzumování potravy k zemi už nikdy nesklonil a začal se rozhlížet po potravě, na kterou by vsedě dosáhl předními končetinami. Nemohl ještě tušit, že tím nastoupil cestu ke vzpřímení. S hlavou trvale vztyčenou byl však již vzpřímený, i když zatím jen duchem. Pokud by se někomu zdálo, že teze o smysluplném využití vzácné životní energie potažmo času života je na tuto fázi evoluce příliš odvážná, uvědomme si, že studenokrevní suchozemští živočichové – na rozdíl od svých mořských předchůdců - většinu života prospí. A bdít jen proto, abych se jako teplokrevný živočich neustále hnal jen za potravou, je jako život studenokrevných naruby.

Nehnat se bezhlavě za potravou můžeme tedy vytknout bez obav jako motto, které zakladatel primátů vtiskl celé lidské evoluci. Toto evoluční rozhodnutí, které se mohlo rodit po mnoho generací, bylo určeno jasným NE, které vyfiltrovalo otázku, CO VLASTNĚ? Ta se v okamžiku, kdy na to přišel, změnila v jednoznačné ANO, které se tím stalo jeho sebeurčením jako právě se ustavivšího nového druhu. Podobným rozhodováním, avšak za podstatně jednodušších podmínek, prošli jako první býložravci, kteří explozi savců vlastně spustili. Pokojnost pastvy, zjevně odpověď na volání doby po zmírnění životního tempa, byla u některých podobně jako u primátů doprovázena trvalým zvednutím hlavy od země. Ani odpojení čichu od potravy nebylo tedy až vynálezem primátů. Tím, co nakonec rozhodlo o jejich tak zásadní odlišnosti již i oproti druhé generaci savců bylo tedy to, že jako kvadrupední živočichové potravu nesbírali ani nekonzumovali za pohybu, ale na místě. Předznamenali tím vývoj k budoucímu úplnému vyčlenění předních končetin z lokomoce.

U pozdějších nových druhů savců působil stále více haló efekt v podobě nějakého HELE LISTÍ, HELE PASOUCÍ SE MASO, kdy jedinec rovněž cítí, že doba nazrála ke změně. Ceny za hlavní evoluční objevy byly však již rozdány, a tak stačilo, aby posouzením dostupnosti vyhlédnutého druhu potravy na straně jedné a rizik pro přežití spojených s jejím obstaráváním na straně druhé organismus spontánně vyhodnotil pro daného jedince optimální volbu. Mechanismem HELE PRIMÁT našel své

následovatele i jejich zakladatel. Velmi rychlá diferenciacie primátů svědčí o tom, že vyjma oné prvotní inspirace si každý jejich další druh šel vlastní cestou. Výjimkou byl pouze šimpanz se svojí učenlivostí, již nemohl získat jinak, než soustavným napodobováním toho druhu, o němž si od počátku svého vývoje musel být vědom, že zakladatelem primátů je právě on. Z reprodukčního hlediska bylo v této době ještě možné se k němu připojit. Praotec šimpanzů tak ale z nějakého důvodu neučinil a svým potomkům vtiskl do vínku punc černých pasažérů, odsouzených navzdory své vytrvalosti jako každý napodobitelský druh k ustrnutí.

Zvláštnost způsobu přijímání potravy – startovní výstřel vzniku primátů jako samostatné třídy savců – přinesl evoluční výsledek, který u jiných druhů savců druhé generace nenastal. Mozková kůra, již všichni velcí savci zdědili po první generaci savců, se u primátů zbrzdila četnými závitými. U všech se rovněž vyvinul zvláštní okrsek mozkové kůry, který umožňuje pozastavit reflexně připravenou reakci na nějaký podnět a vypracovat již za účasti vědomí jinou, druhově přiměřenou. Tento rozdíl oproti žirafám a slonům, kteří rovněž odkázali čich do patřičných mezí, naznačuje, že v jejich sebeurčení dominovala na rozdíl od primátů potravní orientace. Nemuseli tedy jako primáti, kteří aspekt druhu potravy ponechali stranou, bojovat s nutkáním sklonit hlavu pro potravu k zemi, protože její druh byl zakotven v jejich sebeurčení a organismus je za ní jakoby sám vedl. Jediným kritériem pro primáty bylo, že všude budou moci uchopit potravu předními tlapkami. Nové zdroje obživy si hledali podle toho a díky tomu jsou z nich všežravci. Druhá přeměna primátů byla tedy vedena somato-motorickým hlediskem, které nebývá jejím častým hnacím motorem a nebylo jím v pravém slova smyslu ani u primátů jako již sedavých živočichů, jimž šlo ve finále o to nepodílet se na krvavé lázni. Přikovalo je pouze na místo a otevřelo jim cestu nejen ke vzpřímení, ale především k poznání.

S pomocí nového způsobu užívání předních končetin – uchopování – s pomocí zraku, kterým namísto čichu začali primáti prozkoumávat své nejbližší okolí, a s pomocí úst, když potravu hned nezhltili, ale s jistou opatrností ji nejprve osahávali a nově též ochutnávali, vnesli do svého života něco zásadně, nového, co zde předtím nebylo – zkoumání předmětného světa, i když zprvu jen v souvislosti s obživou. Mozku se tak začalo dostávat množství podnětů, o něž byly druhy savců vedené potravním hlediskem ochuzeny, a bylo třeba je nějak třídít a ukládat. Dělo se tak navíc v souvislosti s komplexním přenastavováním organismu procesem, jehož podstatou je restrukturalizace smyslového vnímání. Pro rekapitulaci - ustoupila dominance čichu a existující smysly – sluch a zrak - se dostávaly do nových vztahů mezi sebou i s nově vznikajícími smysly – chutí a hmatem. Evolučním výsledkem informační tsunami, která působila, dokud se plně nerozvinul hmat, byla gyrifikace mozkové kůry – organický předpoklad rozvoje intelektu – do níž se jako do škatulek ukládalo množství různorodých nově přijímaných informací. Na rozdíl od zrakového vnímání, které zprostředkuje jen povrchní informace o předmětech okolního světa, hmat umožňuje poznat bezprostředně vše - včetně sebe sama – do hloubky, z různých stran a především zevnitř. Hmat se sice rozvíjel i u šimpanzů, hlavním smyslem pro ně jako napodobitelský druh se stal však zrak, který je i hlavním smyslovým orgánem vědy. Hmat vyžaduje důkladnější zkoumání, více času k vyhodnocení jím zprostředkovaných podnětů a také více přemýšlení, cože to vlastně je to, čeho se dotýkám. Podněty, které poskytuje, jsou však především propojeny s propriocepcí – vnímáním vlastního těla – která má úzký vztah nejen k pohybu, ale i všem subsystémovým úrovním organismu. Poznání, které přinášel hmat, prorůstalo díky tomu organismem skrz naskrz. To je i důvod, proč se do mozkové kůry muselo přenést i řízení motoriky, ačkoli na úrovni fylogeneticky starých součástí mozku bylo dokonale zvládnuto již z předchozích fází evoluce. Právě tato zdánlivá nadbytečnost – u člověka zatím spíše zdroj šumů – může být vývojovou rezervou, již může být za příhodných okolností využito k další restrukturalizaci lidského mozku.

V zásadě mechanicky probíhající proces ukládání informací do mozkové kůry musel být provázen přisuzováním významu novým vjemům, které v mozku samovolně vznikaly souběžným přísunem informací smyslového původu různého druhu o téže věci. Bez toho by totiž jedinec nevěděl, jak vjemů, které se uvědoměním měnily v poznatky, využít v praktickém životě. V intenzitě tohoto následného procesu se jednotlivé druhy primátů mohly mezi sebou značně lišit. Pro představu jen malý příklad – zatímco pro potravně orientovaného živočicha je konkrétní kus potravy asociován výhradně s pocitem sytosti, pro primáta se tentýž kus potravy stal prostřednictvím ohmatávání ústy potravou pro celé tělo, všechny smysly i mozek. Hladem při tom náš prapraprůdek také rozhodně

netrpěl. Objevil však nový druh hladu – ať už jím myslíme zvědavost, zaujetí pro vše nové či touhu po objevování a poznávání. Přisuzování významů je svým fylogenetickým původem základ pocitu, který mohl být u prapředka na této vývojové úrovni přímo fyzický, že má hlavě vše srovnané.

Zakladatel primátů byl ke všemu přirozeně vnímavější než napodobitelské druhy, v jejichž psychickém vývoji hrál i nadále hlavní úlohu zrak. Šlo jí přece o smysluplné využití času života a toto, co přicházelo s uvědomováním nově poznávaného, bylo rozhodně něco, co stálo za to. Vyhodnocování významu nových vjemů u ní probíhalo proto důkladněji a komplexněji a přikládala jim hlubší a odlišný význam než ty druhy primátů, u nichž restrukturalizace smyslů proběhla sice také, ale svoji druhovou přeměnu prožívaly fylogeneticky starým způsobem prostřednictvím libých a nelibých pocitů. Zakladatelská větev se tedy ve větší míře než napodobitelské druhy učila chápat smysly zprostředkovaný svět prostřednictvím významů pro sebe jako již poznávající druh organismu. Zrakové informace nemusí kromě toho působit bezprostředně, ale je možné nahradit je rozpomenutím na to, jak nějaký předmět vypadá. Ruku v ruce s rozvojem inteligence lidského typu se proto rozvíjela představitivost a tvořivost vázaná na senzomotorickou stránku organismu. Jedno i druhé uplatnila zakladatelská větev, když se po odchodu z tropického pralesa jala vyrábět z kamene nástroj srovnatelný s ostrostí postupně ustupujících špičáků. Pokud bychom měli vyjádřit jednoduše rozdíl mezi zakladatelskou větví a napodobitelskou větví primátů, mohli bychom říci, že ta první přemýšlela o tom, co znamená být primátem, zatímco druhá si toho, k čemu díky samovolné činnosti organismu přicházela jaksi mimoděk, prostě jen užívala.

Fylogenetickým základem svobody volby není tedy přitakávání tomu, co se mi na první pohled líbí, a proto to chci - ale potlačování toho, čeho se jako primát a později člověk rozhodně musím vyvarovat. Lidé v dnešní společnosti mohou proto vnímat jako obrovskou úlevu, jestliže je jim najednou dovoleno dělat to, co byli zvyklí si zapovídat. Druhou věcí ovšem je, že je to vrací vlastně na úroveň pouhých živočichů. Zakladatelská větev odvedla nevěřitelnou práci na opracování živočišného základu organismu a jeho formování do lidské podoby. Počátek tohoto procesu musel představovat obrovské martyrium, neboť potlačit v sobě návyky, vryté do mozku za 100 miliónů let vývoje první generace savců, vyžadovalo do doby, než se nové chování zautomatizovalo, obrovskou sebekontrolu a sebezapření. Bez předem jednoznačně určené potravní orientace si naši praprapředkové nemohli být navíc jisti, zda si počínají správně. Rozhodování o každé jednotlivosti, zda ANO, či NE, proto pro ně bylo doslova otázkou přežití. Duševní utrpení, které jim to působilo, se však změnilo v o to intenzivnější uspokojení vždy, když jim organismus jako by sám řekl, že se rozhodli správně. Takřka okamžitě tedy zjistili, že tento druh uspokojení je nesrovnatelně hodnotnější než to, které přináší sice libý, pouze však prchavý pocit z toho, když se podvolí prvotnímu hnutí. To, co lidé nazvali později svědomím, jim nepřijemným pocitem vycházejícím z téhož zdroje uvnitř organismu jako uspokojení dávalo na vědomí, když se nerozhodli správně. Svědomí má tedy zřejmou vazbu na druhové seburčení, pokud jím dokonce přímo není. Tak nějak – rozhodováním proč Ano a proč NE a porovnáním těchto možností s obsahem svého seburčení - se rodilo jednak myšlení a jednak lidská duše - jako prostředek vědomí k uchování toho, jak se jedinec utváří prostřednictvím racionální volby souzněním se svým organismem jako sebe-vědomý subjekt vlastního života a příslušník nově vznikajícího druhu. Primárně jen druhově určená polarita mezi tím, co je rozhodně třeba nechat za sebou, a velkým evolučním neznámem před sebou, se život zakladatelské větve postupně zaplňoval souhlasnými a nesouhlasnými postoji k vlastnímu jednání a jednání kteréhokoli příslušníka tlupy ve všech situacích, které zapadaly nejen do rámce původního druhového seburčení, ale postupně ho i rozšiřovaly. Primátovství, jak bylo dáno na počátku, se tak měnilo v něco dalšího, co s každou další složkou fylogenetické podstaty přerůstalo u zakladatelské větve v lidství.

Způsob života jako ještě primátů dostával tak pevné obrysy, v nichž se morálně velmi důsledná zakladatelská větev nemohla projevovat jinak, než maximální evoluční odpovědností. U šimpanzů na této vývojové úrovni pozorujeme jednak tendenci k užívání a jednak k prospěchářství. Tak lze alespoň interpretovat poznatky, že šimpanzi se zaměřují na nejlahodnější kořínky, ale vzácných rostlin, zatímco gorila se spokojila s kořínky těch méně lahodných, ale nejvíce rozšířených, a tudíž odolných. Totéž se v hominní fázi evoluce projevilo rozdílem v přístupu k masité stravě – konzumovat maso uhynulé zvěře za situace, kdy se populace rozrůstá nebyvalým tempem, nebo ji lovit a mít maso

čerstvé? Z toho, co v sexuálních projevech goril svědčilo o citovém vyžívání, si šimpanz bonobo vzal jen požitkovou stránku věci a sex proměnil v prostředek ovládnutí jiných jedinců. Nejinak je tomu s inteligencí, v níž tento druh primáta našel prostředek manipulace s jinými příslušníky tlupy, vytváření koalic mocných a dnes již zcela nepokrytého klamání, zatímco intelektuálně nejzdatnější a nejzkušenější gorily se o každý nový poznatek dělí s ostatními a velkou péčí věnují zvláště mláďatům.

Lidská přirozenost a opovrhování autentickými lidmi ze strany lidošimpanzů má tedy velmi hluboké fylogenetické kořeny. Raní lidošimpanzi nechápali význam ohleduplného jednání beroucího v úvahu – na základě intuice a posléze vždy i racionálního odůvodnění – jeho dlouhodobé důsledky. Tento rozdíl se dodnes projevuje v odborné literatuře tím, že každá odlišnost předků autentických lidí oproti šimpanzům se považuje za projev hlouposti jedněch a chytrosti druhých. Zdánlivě banální, avšak osudové roztržce kvůli technické pokročilosti kamenných nástrojů z doby kognitivní revoluce předcházely tedy nejen desítky miliónů let odlišného vývoje, kdy zakladatelská větev šla cestou svého utváření jako morálních, evolučně prozíravých bytostí, které se za ničím bezhlavě neženou, ale důsledně a odpovědně naplňují sebeurčení, které je vedlo k lidství, ale i 2 milióny let, kdy vzpřimující se šimpanz - s opovržením sobě vlastním - přihlížel nečinně tomu, jak se autentičtí lidé ještě lidoopíma rukama pokoušejí přeměnit kámen v nástroj. „Proč to dělají, když jim to k ničemu není?“ V tom měl sice pravdu, že v danou chvíli to k ničemu nebylo, lidé si ale uvědomovali souvislost mezi ústupem původních ostrých špičáků a potřebou jejich náhrady za situace, kdy se jejich populace rozrůstá. Nejspíše i vycítili, že jejich proměňující se tělo a rozvíjející se mozek potřebuje vydatnější stravu, než kterou poskytovala ta, na niž byli zvyklí z prehomíninní etapy své evoluce. A té v podobě uhynulých zvířat bylo všude plno. Přes silnou kůži však nebylo možné se k ní dostat. Správnost tohoto předpokladu se také potvrdila skokovým – téměř 30-i centimetrovým přírůstkem tělesné výšky – když díky ostrým nástrojům se ještě jako australopitéci dostali k masu uhynulé zvěře a posunuli se tím na vývojovou úroveň Homo erectus. Lidošimpanz pochopil užitečnost kamenného nástroje, až když byl na světě. Nenapadlo ho však nic lepšího, než začít zvěř lovit, čímž vyvolal první ekologickou katastrofu, a hloupého, ale užitečného kameníka si zotročit. Lidé měli tehdy ještě kam odejít a také to udělali. V dnešním světě je však třeba přemýšlet o problémech tohoto druhu jinak.

Morální rozměr myšlení, jak se o desítky miliónů let později zhmotnil v jazyce v podobě hodnotově zabarvených výrazů a způsobových sloves, zahrnuje tedy celou fylogenetickou zkušenost, neboť její intenzita a naléhavost byla největší právě na počátku prehomíninní fáze lidské evoluce. I to je jeden z předpokladů, díky němuž se lidem podařilo obejít se po odchodu z tropického pralesa jak bez přírodních zákonů, tak bez těch psaných, k nimž se nakonec uchýlila šimpanzoidní větev lidského rodu. Bez morálního kodexu vepsaného do genů jednotlivých lidí by totiž nebyla schopna vytvořit civilizovanou společnost. A tou dnes bezesporu již je. A dokonce soudržnější a disciplinovanější než ta, od níž odpozovala, k čemu je morálka vlastně dobrá.

K fylogeneticky utvářenému lidství patří i to, že je plně automatizované. Jeho jednotlivé projevy považují lidé za samozřejmost nejen u sebe, ale i u ostatních. Pro bystré pozorovatele, jejichž cílům stojí se svým lidstvím v cestě, jsou díky tomu čitelní a předvídatelní. Původně hrubé prostředky demoralizace či likvidace starobylých národů jako genocida, drogy, alkohol a nemoci vystřídal dnes podstatně sofistikovanější metody založené na využívání vědeckých poznatků o rozdílné síle podnětů smyslové povahy, jejich vlivu na pozornost, rychlost jejich vstřípení do vědomí, vlivu jazykových konotací na podvědomou úroveň rozhodování a podobně. Tímto způsobem je oslovován přímo biologický základ organismu, aniž lidé běžně vědí, jakým konkrétním způsobem a za jakým účelem je s nimi v dané chvíli vlastně manipulováno. Rozumu je současně předkládána vědecky rovněž propracovaná argumentace, proč tomuto vábení vyhovět. Přesto nejsou tak docela bez šancí. Jejich organismus se vždy hlásí pochybnostmi a nutí k samostatnému přemýšlení, zda opravdu mají či mohou dělat to či ono. Stačí tedy, když si uvědomí, které z fylogeneticky podmíněných lidských hodnot se zpronevěřují, když se poddávají tomu, čím se někdo z vnějšku snaží změnit jejich návyky a jejich prostřednictvím jejich lidskou podstatu. Lidé, kteří nejsou vybaveni fylogeneticky vzniklým lidstvím, nemohou nikdy plně pochopit jeho hloubku a procítit, jak bylo utvářeno. Naproti tomu autentickým lidem, aby se obrodili, stačí se na to rozpomenout.

Někteří odborníci na lidskou evoluci s předstíranou lítostí velice rádi tvrdí, že se nejspíše nikdy nedozvíme, jak člověk jako druh vlastně vznikl, protože není dost fosilního a genetického materiálu, který by umožnil dokumentovat lidskou evoluci takřka každý den po dni. Proto prý není jiná možnost, než si vymýšlet různé teorie – někdy zjevně nesmyslné, jindy vědecky se tvářící evoluční báchorky - a dohadovat se s autory jiných, kdo se lépe trefil skutečnosti na komoru. Není přitom pravda, že by se v tom intenzivně nebadalo. Co je to ale platné, když s harwardským dogmatem byla poznání postavena hráz, jaká až dosud neměla obdoby. Každému, kdo jako vědec obrazně řečeno nechce skončit jako Giordano Bruno, vzkazuje, že pokud se nebude bít se v prsa, že to bylo opravdu, jak praví dogma, jeho článek se nikdy nedostane do prestižního časopisu. A tak se s ním ztotožní a bude dělat vše pro to, aby dokázal sobě i jiným, že nekáže bludy, a o to usilovněji bude nejen hledat, ale přímo konstruovat argumenty na podporu tohoto dogmatu a na něj navázaných báchorek, dokud se toto dogma nezačne všem jevit jako skutečnost nejskutečnější. V případě té o křesťanském bohu trvalo tisíc let, než se jí podařilo vyhnat těm nejlepším evropským mozkům z hlavy. Lidé kromě toho nejsou chráněni před předsudky, jakým je i přesvědčení, že měřítkem rozvoje lidské inteligence je velikost mozku, u člověka takřka čtyřnásobně velkého než u lidoopů. To, co již bylo řečeno o dvou klíčových událostech v lidské evoluci – přijetí sebeurčení, které otevřelo cestu ke vzniku organických předpokladů myšlení, a jeho plnému uplatnění v souvislosti se sebeuvědoměním v závěru prehominní etapy jako již lidského druhu – naznačuje, že růst mozku nemusel souviset ani tak s rozvojem inteligence, chápeme-li ji jen jako schopnost racionálního myšlení, ale například též se zdvojováním řídicích funkcí, extrémní neotenií či rozvojem sociální složky lidské fylogenetické podstaty. Organismus měl kromě toho v průběhu hominní etapy na práci i jiné věci než se dále starat o rozum poté, kdy organické předpoklady k jeho uplatnění již existovaly. Musel vše zařídit tak, aby připravil mozek na změny, pokud by u člověka jako druhu došlo v budoucnosti k posunu na další vývojový stupeň, než který byl právě zahájen. Hlavní starostí organismu v evoluci je vytvořit totiž vývojovou rezervu, jakou na úsvitu primátů představovala mozková kůra. Ze stovek druhů savců druhé generace jí dokázal plně využít jen zakladatel primátů. Otázkou je tak jenom to, zda něco podobného dokážeme jako lidé také. Zda v nějaké zdánlivé drobnosti běžného života dokážeme rozpoznat, že právě to je evolučně směřodatný podnět – neboli klíček, který otvírá genetický kód k další komplexní přestavbě organismu.

Není však autoevoluční hypotéza vzniku lidského druhu také jen jednou z mnoha evolučních báchorek? Existuje nějaký důkaz, že jsme jako druh vznikli právě tak, jak zde bylo rámcově uvedeno? Pokud jste schopni číst tyto řádky, tímto důkazem jste vy sami. Nikoli snad dnes ve svém věku, ale když jste se narodili. Bez strkání do úst všeho, co vám v prvním roce života přišlo pod ruku, byste totiž byli v ústavu pro nešťastníky, kteří neměli to štěstí zopakovat si to nejdůležitější z lidské fylogeneze z počátku vývoje primátů, kdy vznikly organické předpoklady myšlení, a v lidské jedince byste se vůbec nevyvinuli. Skutečnost, že každý jedinec narozený jako lidská bytost, stojí vždy znovu před úkolem aktivovat v sobě lidství, svědčí však rovněž o tom, jak je lidství křehké a dosud neukotvené. I to patří k evoluci – že přeměna v plně vyvinutý druh potřebuje nejen svůj čas, ale i stabilitu životních projevů, aby se druhová podstata v plném rozsahu zafixovala i na genetické úrovni. U člověka tento proces komplikuje vícerozměrnost lidské fylogenetické podstaty a v evoluci naprosto nebývalá dynamika proměn vnějšího, tedy společenského prostředí. Přísloušnou honbou za vším možným, co přímo nesouvisí s lidstvím, si lidé kradou vlastně příležitost k dokončení svého druhového vývoje. Pro ty, kdo nejsou nakloněni lidské přirozenosti a toto samozřejmě vědí, není proto až tak obtížné vyvést je za pomoci společenských tlaků na slepou evoluční kolej a změnit člověka ve svůj vlastní výtvor, ať už v podobě *Homo economicus* či technologického artefaktu. Nejslabším článkem řetězu vývoje člověka jako druhu se tak paradoxně stala společenská složka lidské druhové podstaty a společnost jako jev, který již dávno neplní svoji funkci jako garanta přežití člověka jako druhu, ale nástrojem uskutečňování zájmů jednotlivců, jimž jde o vše jiné než o společný, druhově podmíněný zájem lidstva na jeho úspěšném účinkování v evoluci.

Po tom, co bylo řečeno o lidské druhové přeměně a zákonitostech, které ženou evoluci vpřed, je nyní již možné vysvětlit, co se myslí genetickou smrtí. Tento pojem je třeba odlišit od ustrnutí, kdy genetický kód se jakoby zaklíní ve stavu, který odpovídá optimálnímu přizpůsobení všech funkcí organismu dominantě, která na počátku druhové přeměny určila její směr. Na příkladu býložravých

savců jsme ukázali, že díky evoluční prioritě zmírnit životní tempo si vytvořili předpoklady k tomu, aby ve svém dalším vývoji mohli využít vývojovou rezervu, již i u nich představuje mozková kůra. Nutnost vyrovnat se šelmám v běhu však tuto původní dominantu přehlušila, v zájmu přežití ji nahradila fyzickým rozvojem a jejich genetický kód zaklínala v ustrnutí. Ztratili tím možnost, kterou šelmy nikdy neměly - pokračovat ve svém vývoji. Šelmy se o ni připravily volbou potravní strategie, jejíž úspěšnost byla přímo podmíněna rozvojem zdatnosti. Využitím funkčního potenciálu, který byl rozvinut v předchozí fázi evoluce, nevnesli tedy do své evoluce a evoluce jako takové nic zásadně nového.

Naproti tomu primáti si svým neutrálním postojem vůči dění ve světě savců a způsobem, jak vyhodnotili své evoluční možnosti, vytvořili pro svůj další vývoj takřka neomezený prostor, jehož projevem je i lidská individualita. Genetická plasticita je v tom mechanismus, díky němuž se přínos jednotlivých lidí šíří samovolně napříč celou populací. Každý individuální podnět k rozvoji lidstva nemá však evoluční potenciál. Prostřednictvím individuálních a civilizačních zvláštností se lidstvo proměňuje a vyvíjí, pouze však formou toho, co chápeme jako pokrok. Další vývojový posun je však možné realizovat jen prostřednictvím některé ze složek fylogenetické podstaty a jejího harmonického rozvoje jako celku. Právě to ukazují i výše uvedené příklady radikálních posunů v rozvoji lidství. Evoluční potenciál mají ty společenské změny, které vytvoří prostor k posunu všech složek fylogenetické podstaty najednou prostřednictvím té její složky, která je v dané fázi historického vývoje nejvíce potlačena. V případě mykénské společnosti to bylo totální selhání společenské dimenze, jejíž obnovení na novém, tj. demokratickém základě dalo vznik antickému Řecku, v případě rané středověké společnosti odklon od pozemské, neboli organické dimenze lidské existence, takže návrat k ní v renesanci se projevil prudkým výtryskem dosud potlačeného lidství, a tvář kultury 60. let v naší zemi vtisklo osvobození od hluboké deziluze z člověka, do níž lidstvo uvrhlo aristotelské učení o lunární a sublunární sféře.

Logický rozum, který se stal dominantou rozvoje moderní společnosti, je pro organismus něčím jako houbou schopnou nasávat informace a poznatky takřka do nekonečna. Je sice dominantou, ale biologicky neutrální. Tomuto druhu rozumu život nic neříká, nic pro něj neznamená, nedisponuje schopností jej prožít. Volba mezi dvěma jedinými možnostmi, které pro něj existují - život ANO či NE – ústí po prozkoumání otázky K ČEMU VLASTNĚ ŽIVOT zákonitě v jeho odmítnutí. K tomu, aby byl, tento druh rozumu život nepotřebuje a vše, co s ním souvisí, je pro něj zbytečnou přítěží. Jelikož organismus funguje jako služebník plnění přání daného jedince, vychází mozek při řízení organismu lidí, kteří žijí v tomto společenském klimatu, právě z tohoto zadání. A to nikoli jen u těch, kteří v lidském světě ztělesňují tento druh rozumu, ale prostřednictvím vlivu jejich mysli na společenské klima všech lidí, kteří si ho pustí takřkajíc k tělu. Určité způsoby myšlení, chování, životních postojů ale i nemoci se díky tomu šíří napříč populací jako infekce. Proti tomuto druhu infekce, jejímž prostřednictvím se dnes šíří odpor k lidské přirozenosti, není proto jiné obrany než změna společenského klimatu.

V evoluci živých organismů platí, že co nemá praktické využití a není posilováno chováním v každodenním životě, v organismu atrofuje, degeneruje a zaniká. Pro moderní společnost je proto příznačné šíření degenerativních onemocnění mozku, neboť s růstem vlivu institucí, služeb, specializace a technických vymožeností využívají lidé svůj mozek stále méně k tomu, k čemu byl původně určen – samostatnému posuzování každé jednotlivosti vlastního života optikou lidské fylogenetické podstaty. Současný involuční trend moderní společnosti je tak možné zvrátit jedině tím, že v logice čistého rozumu a bez jakýchkoli dodatků si lidé zodpoví otázku po vzájemně se vylučujících možnostech - ROZUM nebo ŽIVOT? U lidí, kteří se rozhodnou pro život, vrátí tato prostá odpověď jejich organismus zpět k jádru jejich lidské přirozenosti. Z ní vycházející zdravý rozum jim pak ukáže, jak se postavit ke každé jednotlivosti života v moderní společnosti a přeskládá její obraz do nové podoby. Genetickou smrtí by bylo, kdyby zvítězila odpověď ROZUM. Člověk by se stal druhem, který se užívá k smrti. Stejně jako napodobitelské druhy by nevěděl, jak nastartovat vývojový potenciál svého organismu, na rozdíl od ustrnulých druhů, které jsou samy se sebou spokojeny, protože dosáhly jim vlastního způsobu dokonalosti, by však zůstal vývojově nenaplněný a věděl by, že si za to může se všim všudy sám. Stále by se za něčím hnal stále znovu zklamáván, že to

byla jen iluze, která se rozplynula, jakmile by dosáhl toho, po čem toužil a čemu se rozhodl vše obětovat.

XXXXX

Autoevoluční hypotéza vzniku lidského druhu, jak jsem ji v kostce právě nastínila, přichází sice v hodině dvanácté, současně snad ale natolik včas, aby pomohla lidem vzít svůj osud opět do vlastních rukou. Jelikož plně rehabilituje lidskou přirozenost, která - soudě podle historie - k českému národu neoddělitelně patří, otevřeným dopisem z 15. května 2018 jsem s ní seznámila tehdy ještě designovaného premiéra Babiše a spolu s ním i prezidenta republiky, předsedy obou komor českého parlamentu a všech parlamentních politických stran.

Tento dopis neměl suplovat nějaké mé vystoupení v odborném tisku. Byla to obhajoba proti perzekuci, již jsem na popud Evropské komise vystavena přinejmenším od roku 2005 kvůli tomu, že jsem v letech 2001 – 2009 prosazovala demokratické uspořádání Evropské unie a uznání České republiky jako jejího rovnoprávného člena, a projevila se vlastně přirozeným způsobem myšlení. V závěru dopisu premiéru Babišovi jsem přímo formulovala žádost, abych byla zproštěna perzekuce a aby pan premiér obhájil tento krok i na evropské úrovni. Nešlo v tom samozřejmě jen o moji osobu, ale nastolení otázky lidské přirozenosti a lidské evoluční perspektivy na nejvyšší politické úrovni. .

Bezprostředně po odeslání otevřeného dopisu jsem kromě toho pozvala oslovené politické představitele na setkání, aby se vyjádřili k tomu, jak historicky první ucelené objasnění lidské evoluce vezmou v úvahu ve své politické práci. O záštitu nad tímto setkáním jsem požádala prezidenta republiky. Vzhledem k významu prvního uceleného vysvětlení vzniku člověka jako druhu jsem jej požádala, aby se mohlo konat symbolicky ve Španělském sále Pražského hradu. Toto setkání jsem chápala jako nahrávku na smeč pro ty, kteří mají veškeré prostředky a snad i dost politického umu k tomu, aby na základě toho rozehráli promyšlenou politickou hru, která by přivedla dnes poněkud vykolejené lidstvo na evolučně perspektivní cestu jeho dalšího vývoje. Hru, do níž musí být vtaženo i obyvatelstvo, aby rozumělo tomu, co by se v takovém případě dělo na nejvyšší politické úrovni, a svým chováním v každodenním životě mohlo nový vývoj samostatně již přímo uskutečňovat.

Moderní společnost se nachází v analogické situaci jako zakladatel primátů. Pokud řekne genetické smrti člověka NE, musí přijít s jasnou vizí, CO VLASTNĚ. V souladu s dvojí povahou člověka jako individuální a společenské bytosti zároveň musí dnes toto CO skloubit oba tyto rozměry jednotlivce. V otevřeném dopise jsem proto připomněla již dříve vzniklý a české politické reprezentaci prezentovaný návrh hospodářsko-společenské reformy, která respektuje právo jednotlivých lidí na svobodné rozhodování o vlastním životě, činí tak ale způsobem, který není v rozporu s fylogenetickou podstatou lidství a zájmem člověka na přežití. V této souvislosti je třeba zmínit, že zespolečenštění lidského druhu je biologický jev, který provázal vykročení našich předků z tropického pralesa a završil předpoklady k němu vzniklé v průběhu prehomíninní etapy - rozvoj citové sféry, zrovnoprávnění mužů jako otců a vzetí zranitelných příslušníků vlastního druhu pod ochranu, včetně připravenosti položit za lidství svůj život. Tyto předpoklady se spojily v novou kvalitu uvědoměním si toho, do jaké míry se jako již lidé právě odpojili od řízení svého organismu mechanismy evolučního původu, a že své přežití jako jednotlivců i druhu mají výhradně ve vlastních rukou. Radost z překonání vývojového předělu a hrdost, že to zvládli, se zapsala do jejich genetického kódu v podobě pocitu lidské důstojnosti, s níž se od té doby rodí všichni potomci těch, kteří prošli tímto předělem. Je zřejmé, že mimořádnost této evoluční události i její náročnost vylučuje oslabování soudržnosti vnitřními rozbroji. Disciplína, již vyžadovala příprava na hominizaci, se proto stala jedním ze znaků lidského druhu a zdrojem autority těch, kteří stáli v čele lidské společnosti jako její evoluční a společenští vůdci v jednom. S tím se zrodil i smysl pro svobodu jednotlivce, který se ozval vždy, když autorita společnosti přerostla v autoritářství a nespravedlností či přílišnou tvrdostí ohrozila smysl jednotlivce pro vlastní integritu jako svébytného příslušníka zespolečenštěného druhu.

Jestliže myšlení a chování jednotlivých lidí neodpovídá vždy vznešenosti lidského údělu, je vždy nutno tázat se též na to, jaký podíl na tom má průběh lidské historie, historicky kumulovaný vliv

společnosti, pokud se zpronevřuje lidství a neplní svoji úlohu garanta sebezáchovy a evoluční úspěšnosti jako lidského druhu, vlastní rodová linie a aktuální rodina. Nic z toho, co z této strany ovlivňuje chování jednotlivce, jej sice nezprošťuje odpovědnosti za to, aby ze svého života vytěžil maximum pro rozvoj své lidské podstaty, zpronevěra vůči lidství ze strany těch, kteří společně vytvářejí pro všechny ostatní společenské prostředí, je však neomluvitelná. Netýká se tedy jen těch druhých a už vůbec ne jen těch nejvyšších, ale vždy i každého jednotlivého člověka bez ohledu na to, jakou plní ve společnosti roli. Každý jedinec, který selhává ve svém lidství, je proto zrcadlem kvality lidství lidského společenství jako celku. Záměrně jsem v této souvislosti nepoužila slovo společnost, pod nímž si dnes lidé představují instituce. Jimi, z veřejných prostředků zprostředkované lidství, totiž nehřeje a nemá sílu rozpustit ledy v rozbolavělých lidských srdcích a duších zahnaných do kouta.

V tomto otevřeném dopise jsem rovněž připomněla - ve vztahu k vedení naší země rovněž již po několikáté - že cvičení oscilačně-antigravitační metodou, v němž v mé praxi vyústila v roce 2004 klasická česká zdravotní tělesná výchova, umožňuje člověku vyrovnat se s destruktivním vlivem gravitace na lidsky vzpřímený organismus. Vzhledem k častosti výskytu zdravotních potíží s pohybovým systémem v rámci celé populace bylo od vzniku této metody zřejmé, že má nejen zdravotní, ale též evoluční význam, neboť rozvíjí v organismu mechanismus aktivní obrany proti gravitaci. Až zamyšlení nad lidskou evolucí však ukázalo, že tato metoda cvičení koresponduje i s druhovým určením člověka jako bytosti, která nemrhá svojí vzácnou životní energií a vynakládá ji nanejvýš účelně, a to i na pohyb, který je na rozdíl efektivit jiného druhu organické povahy. V oscilačně-antigravitačním způsobu pohybování se jako hybné síly využívání totiž svalového napětí, které není konzumentem metabolické energie, a k usnadnění pohybu fyzikálních sil. Činnost lidského organismu se tím převádí na nejnižší možnou úroveň metabolické náročnosti a završuje tedy proces, který při explozi saveců začal zmírněním životního tempa, a u člověka by měl zákonitě vést k tomu odpovídající přestavbě vnitřních orgánů. V současné době existují již první důkazy na podporu tohoto tvrzení - pokles klidové tepové frekvence díky výhradně tomuto cvičení až o 15%, neobvyklá adaptace v metabolismu lipidů a efektivnější využití potravy, což se projevuje snížením frekvence vyměšování o 30 – 50% oproti normě. Mohli bychom hovořit i o tom, že při tomto cvičení dochází k prolnutí principů newtonovské a einsteinovské fyziky – antigravitačních sil organismu s čistě energetickým svalovým napětím, což zjevně souvisí s údajně nehmotnou povahou lidské duše a jevy připisovanými tzv. druhé signální soustavě, z hlediska rozvoje lidského mozku zdaleka nejzajímavější je však to, že intenzivní stimulace vnitřních, tzv. proprioceptivních smyslových orgánů podněcuje rozvoj nových druhů smyslů. Jelikož zmnožení smyslů a s tím spojená restrukturalizace smyslového vnímání na počátku prehomininální etapy lidské evoluce sehrála při vzniku člověka jako druhu rozhodující roli, můžeme i nyní předpokládat, že zopakování tohoto procesu s dalšími druhy smyslů zakládá analogicky přinejmenším další dvě další etapy lidské evoluce. V první z nich by mělo dojít k restrukturalizaci smyslového vnímání a tomu odpovídající přetavbě centrální nervové soustavy, v další pak k uplatnění nově vzniklých organických předpokladů v lidské činnosti. Vzhledem k tomu, že nové smyslové orgány jsou vesměs vázány na vnímání vlivu fyzikálních sil na vnitřní prostředí organismu a pohyb lidského těla jako tělesa v prostoru určeném gravitací, a že vitální funkce v tom připadá svalovému napětí jako médiu fyzikální povahy, můžeme již nyní předpokládat, že před člověkem se otvírá vývoj k fyzikalizaci jako živého organismu. Tato prognóza připomíná poněkud vizi člověka jako technologického artefaktu. Rozdíl těmito dvěma lidskými evolučními perspektivami je snad zřejmý: v prvním případě by byl člověk stále živým organismem, prostoupeným všemi složkami své fylogenetické podstaty, již by každý jedinec mohl dále rozvíjet, zatímco v druhém případě by byl produktem nějakého pracoviště a jeho mysl by stejně jako u všech ostatních tohoto druhu fungovala jako u počítače na principu 1 a 0, zcela lhostejným vůči něčemu jako život. V této souvislosti není od věci zamyslet se nad tím, čím vlastně by lidstvo se svým současným způsobem myšlení a chováním obohatilo život v kosmické etapě své existence, k níž směřuje prostřednictvím technologického rozvoje. Chladným rozumem, elitářstvím, sobectvím nebo snad lhostejností vůči životu?

Vysvětlení lidské evoluce, přizpůsobení vzpřímeného lidského organismu podmínkám gravitace a celospolečenská náprava věcí lidských jsou sice podstatné, zatím však stále jen tři pilíře potřebné

k vykročení člověka do další etapy jeho evoluce. Čtvrtým je vůle každého jednotlivého člověka dostat závazku svého lidství. A tu oslovení představitelé naší země neprojevíli.

Svoji žádostí v závěru otevřeného dopisu, aby premiér Babiš na evropské úrovni oznámil a obhájil své rozhodnutí zprostit mne perzekuce a prosadil, aby se Evropská unie jako jeden muž zřekla dědičného hříchu, jsem se pokusila ukázat, jak podle mého názoru může být překonáno napětí mezi zakladatelskou a napodobitelskou větví lidského rodu. Zbývá tak otázka, zda je vůbec možné přehodnotit evropskou myšlenkovou tradici tak, aby existence těchto dvou zcela realistických lidských evolučních perspektiv nevyústila v hvězdné války, na něž se na filmovém plátně tak hezky dívá, budoucnost by však proměnily v peklo bez konce. I zde se nabízí obrat, který stál u vzniku platónské filozofie. To, že obrat spočívá obrazně řečeno v upsání duše ďáblu výměnou za neomezený přístup k poznání, ukázal J.W. Goethe ve svém Faustu. Lidé, kteří tak učinili, mají díky tomu intelektuální potenciál a veškeré předpoklady k tomu, aby to právě poznání našli jednak ve zpochybnění rozumu a jednak v nové metafyzice, kterou až dosud hledali všude jinde než v nitru živých organismů. To, že by bylo třeba odideologizovat vědu a prostřednictvím zastřešujícího vědního oboru, který se mohl nazývat například evuluciologií, uspořádat stávající a všechny budoucí výsledky karteziánské vědy v životasmysluplný celek, je snad nabílední. Zkrátka by nepřišla ani platónská filozofie se svojí představou ideového základu světa, pokud by přijala, že prvotní a současně nejvyšší ideou je evolucí již uskutečněná idea života, který promlouvá k člověku slovy: „Svůj rozum, člověče, máš od toho, abys přišel na to, která z nekonečného množství možných cest evolucí je pro Tebe ta pravá“.

V posledním, ne vždy uváděném dějství Goethova dramatu se Faust ocitá uprostřed naivisticky působící pastorální idyly. Goethe tím naznačuje, že rozhodnutí zaprodat se poznání, není nejen nevratné, ale i to, že jakkoli velkolepé oslnění lidské mysli rozumem odtrženým od jádra svého organismu se nevyrovná sebeprostší realitě skutečného života. Na základě své osobní, povýtce lidské zkušenosti předejmul bezděky evoluční zákonitost, že člověk se svým rozumem musí respektovat rozdílné tempo rozvoje jednotlivých složek své fylogenetické podstaty a žádnou z nich nesmí rozvíjet na úkor těch ostatních. Reorganizace moderní společnosti, pokud by přistoupila ke své reformě, by kromě toho nebyla pastorální idylou ani návratem na stromy, jak bývají někdy bagatelizovány snahy o humanizaci nástrojů moderní ekonomiky. V podmínkách globalizovaného světa by to byl politicky, organizačně i lidsky náročný úkol, v němž by šlo o scelení atomizovaného, navíc totálně rozpolceného lidstva na základě principu rovnosti individuálních svobod - společenskotvorného principu, který bere v úvahu individuální a současně společenskou povahu každého člověka. Jeho aplikace by vyústila v rozdělení kompetencí mezi sféru individuální a společenské působnosti na straně jedné a přeměnu demokracie správného typu v demokracii hospodářského typu na straně druhé. Hospodářská část reformy by pak spočívala v zavedení druhé ceny veškerého zboží a služeb v podobě emisně podložených antipeněz. Již z tohoto názvu je zřejmé, že v době svého vzniku byl tento návrh inspirován jednáním o Kjótském protokolu. Stejně tak dobře je však možné uvažovat o plasto- nebo hydro- antipenězích podle toho, co by celosvětově právě představovalo nejpálčivější riziko pro udržení hospodářské prosperity a politického smíru. Na rozdíl od Kjótského protokolu však tento návrh předpokládá, že emisní kvóty by se rozdělily přímo jednotlivým občanům tak, aby měli představu o svém podílu na ovlivňování stavu společných, z povahy věci vždy omezených zdrojů, a mohli to zohlednit ve svém ekonomickém rozhodování. Ať už uskrovněním nebo odkupem kvót za tržní cenu od lidí, kteří by tak mohli směniti svoji šetrnost za kapitál, díky němuž by si bez ohledu na výši výdělků mohli zajistit slušný životní standard. Domnívám se totiž, že tento tržní nástroj lidsky odpovědného chování je nejen lidsky důstojnější než regulace administrativní povahy, ale též nesrovnatelně efektivnější.

V nové evoluční perspektivě by nepřišla zkrátka ani Aristotelova vize o dvojím lidu. Vždy bude potřeba těch, kteří mají předpoklady k tomu, aby se starali o chod každodenního pozemského života. V kosmické etapě lidské evoluce, o níž se tu jedná, bude však zapotřebí i těch, kteří budou schopni být předvojem doby a vytvářet celospolečenské podmínky k tomu, aby všechny existující dimenze lidské existence i ty, které ještě vzniknou, byly vždy ve vzájemném souladu a plnily svůj evoluční účel. V neoaristotelismu by však nebylo už místa pro pýchu, s níž se někteří lidé vyvyšují nad ostatní v přesvědčení o božském původu svého rozumu v naději, že tím dosáhnou vlastní spásy. Strůjcem

vlastní spásy jako živé bytosti evolučního původu nemůže být nikdo jiný, než každý jednotlivý člověk sám za sebe. Těm, kteří ji hledají v bohu, jejich víru samozřejmě neupírám, ale jsem si téměř jistá, že do budoucna si svoji spásu budou muset zasloužit jinak než pohráváním si s osudem autentických lidí.

Přála bych si, aby se tento můj text nestal dalším důvodem rozbrojů mezi lidmi rozdělenými v naší zemi přesně napůl v době, kdy se rozhoduje odvěký zápas nejen o budoucnost lidstva, ale bez nadsázky o jeho přežití jako nositele myšlenky evoluce života. Jsme národem, který žije nejen mezi dvěma rozdílnými světy, ale dnes též v jiném světě, než se kterým jsme spojeni svým fylogenetickým původem. Každý má tedy vztah k oběma a předpoklady k tomu, aby rozuměl jednomu i druhému. Není třeba mezi nimi volit a pro jednu část sebe sama se vzdávat druhé. Není podstatné, zda tuto podvojnost nazveme geograficky východem či západem, antropologicky individualitou či společenskostí, fylogeneticky zakladatelskou či napodobitelskou větví lidského rodu, psychologicky rozumem či citem nebo kteroukoli jinou dvojicí pojmů, které v sobě nenesou jiný protiklad než ten, že jako rub a líc téže mince hledí od sebe. Stačí obrátit je čelem k sobě a nechat jimi prostoupit své nitro, aby ho přetavily do moderní podoby lidství. Nebyla bych příliš překvapena, kdyby výsledkem této syntézy byl starý dobrý zdravý lidský rozum, v šik obleku moderního střihu.

Rozum, který se nestydí za svůj organický původ, ale je na něj naopak hrdý. Rozum, který ví, že čím kdo zachází, tím také schází. Rozum, který nečeká, až axiom trvalého růstu vyústí v daleko horší katastrofu, než která smetla kdysi Mykéňany, protože ta byla lokální. Dnes se schyluje k celoplanetární, která má zcela konkrétní pojmenování – již opět vzrůstající teplota klimatu a její zvýšení o kritických dalších 5° C. Rozum, který nespolehá na to, že na tomto nepříznivém scénáři něco změní zákaz brček a plastového nádobí, jak chce lidstvo spasit nová připravovaná evropská direktiva, nebo na to, že kapřiči si vypustí svůj vlastní rybník a milostivě se dohodnou, že v nějaké blíže neurčené době v budoucnosti se zase stanou lidmi. Takto to v evoluci nefunguje. Ten, kdo se jednou vydá po nějaké cestě, jí musí projít až do konce bez ohledu na to, zda spočívá v ustrnutí, vyhynutí, sebezničení nebo posunu na vyšší vývojový stupeň. Jako v evoluci vždy, i nyní máme jako lidé na výběr. Z vlastní evoluční historie víme, že někdo v ní musí být první - ukázat cestu vpřed a strhnout ke svému následování, i když to na počátku může být bolavé a spojeno se značným sebezapřením. Být první znamená však být moudřejší než ostatní a zvítězit. Ne nad nimi – o ně v boji o vlastní přežití nikdy nejde – ale nad sebou.

PaedDr. Olga Chválová, CSc. ©Praha2018